

Orhuso konvencijos įgyvendinimo ataskaitos forma pagal sprendimą Nr. IV/4 (ECE/MP.PP/2011/2/Add.1)

Lietuva teikia šią ataskaitą atsižvelgdama į sprendimus Nr. I/8, II/10 ir IV/4

Asmuo, atsakingas už nacionalinės ataskaitos pateikimą:

Inga Aksamitauskaitė
Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos
Aplinkos apsaugos politikos įgyvendinimo
koordinavimo grupės patarėja

Parašas:

Data:

2025 01 30

Įgyvendinimo ataskaita

Pateikite žemiau nurodytą informaciją

Šalis:

Lietuva

Nacionalinis kontaktinis asmuo:

Institucijos pavadinimas:

Lietuvos Respublikos aplinkos
ministerija

Kontaktinio asmens vardas, pavardė, užimamos
pareigos:

Inga Aksamitauskaitė, Aplinkos
apsaugos politikos
įgyvendinimo koordinavimo
grupės patarėja

Pašto adresas:

Jakšto g. 4, LT-01105 Vilnius

Telefonas:

+370 669 59056

Faksas:

+370 5 266 3663

El. paštas:

inga.aksamitauskaite@am.lt

I. Ataskaitos rengimo procesas

Pateikite trumpą informaciją apie šios ataskaitos rengimo procesą, įskaitant informaciją apie tai, su kokiomis institucijomis buvo konsultuotasi arba kurios prisidėjo prie jos ruošimo, kaip konsultuotasi su visuomene, kaip atsižvelgta į konsultavimosi su visuomene rezultatus, kokia medžiaga remtasi ruošiant šią ataskaitą

Atsakymas:

1. Ataskaita rengta atsižvelgiant į Atitikties komiteto aiškinamuosius dokumentus.
2. Ataskaita pradėta rengti 2024 m. rugsėjo mėnesį. Ataskaitos rengimo etapai: 1) visuomenės, nevyriausybių organizacijų (NVO) ir viešojo valdymo institucijų informavimas elektroninėje erdvėje (Aplinkos ministerijos (AM) interneto svetainėje) ir raštu (AM kreipėsi su raštiškais kvietimais teikti pastabas į pagrindines NVO, viešojo

valdymo institucijas) apie pradedamą rengti Orhuso konvencijos įgyvendinimo Lietuvoje ataskaitą, kvietimas teikti pirmines pastabas (iki 2024-10-18; I konsultacijų etapas); 2) gautų pastabų vertinimas, ataskaitos atnaujinimas pagal pateiktas pastabas (iki 2024-11-04 d.); 3) visuomenės, NVO ir viešojo valdymo institucijų informavimas apie parengtą 2021-2024 m. Orhuso konvencijos įgyvendinimo Lietuvoje ataskaitos projektą ir kvietimas teikti pastabas specialioje on-line formoje arba el.paštu (iki 2024-11-22 ; II konsultacijų etapas); 4) 2024-11-25 viešas nuotolinis susitikimas su visomis suinteresuotomis grupėmis; 5) visuomenės, NVO ir viešojo valdymo institucijų informavimas apie parengtą 2021-2024 m. Orhuso konvencijos įgyvendinimo Lietuvoje ataskaitos projektą, kvietimas teikti pastabas (iki 2025-01-10; III konsultacijų etapas); 6) finalinės ataskaitos versijos rengimas, vertimas, teikimas Orhuso konvencijos Sekretariatui (iki 2025-01-31).

3. Pastabas ataskaitai pateikė AM struktūriniai padaliniai, AM pavaldžios institucijos, Sveikatos apsaugos, Teisingumo, Socialinės apsaugos ir darbo, Žemės ūkio ministerijos ir jų pavaldžios institucijos, Nacionalinė teismų administracija, Lietuvos geografų draugija, Vilniaus bendruomeninių organizacijų sąjunga, asociacija “Kraštovaizdis”.

4. Ruošiant ataskaitą vadovautasi galiojančiais Lietuvos Respublikos teisės aktais, tarptautiniais susitarimais, valstybės ir savivaldybių institucijų tinklalapiuose pateikta ir kita jų turima ar pateikta informacija, valstybės institucijų vykdoma praktika, susijusia nacionalinių teismų praktika.

II. Ypatingos aplinkybės, kurios gali padėti geriau suprasti šią ataskaitą.

Ivadykite bet kokias ypatingas aplinkybes, kurios padėtų suprasti šią ataskaitą, pavyzdžiui, ar taikoma federalinė ir/ ar decentralizuota sprendimų priėmimo procedūra, ar Konvencijos nuostatos veikia tiesiogiai nuo jos įsigaliojimo, ar finansinis aspektas sudaro reikšmingas kliūtis Konvencijos nuostatų įgyvendinimui (pasirinktinai).

Atsakymas:

5. Lietuva Orhuso konvenciją ratifikavo 2002 m., Konvencijos GMO pataisą – 2007 m., protokolą Dėl išleidžiamų ir perduodamų teršalų registrų (IPTR) – 2009 m. Konvencijos nuostatos įgyvendinamos bendrųjų, sektorinių įstatymo lygmens ir lydimųjų teisės aktų nuostatomis (vieno teisės akto, skirto Orhuso konvencijos nuostatų įgyvendinimui, nėra). Teisinio reguliavimo ypatumai pagal Konvencijos ramsčius:

5.1. I ramstis – Visuomenės teisė gauti informaciją apie aplinką (4, 5 straipsniai);

5.1.1. Pagrindiniai teisės aktai: (a) Informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės (LRV) 1999-10-22 nutarimu Nr. 1175 (Informacijos apie aplinką teikimo tvarkos aprašas); (b) Teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatymas; (c) Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklės, patvirtintos LRV 2007-08-22 nutarimu Nr. 875; (d) Lietuvos Respublikos Asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymas, patvirtintas 2024-01-01.

5.1.2. Konvencijos 5 straipsnis (*Informacijos apie aplinką rinkimas ir platinimas*) įgyvendinamas bendraisiais, sektoriniais teisės aktais.

5.2. II ramstis – Visuomenės teisė dalyvauti priimant sprendimus, susijusius su aplinka (6-8 straipsniai);

5.2.1. Konvencijos 6 straipsnis (*Visuomenės dalyvavimas priimant sprendimus dėl konkrečios veiklos*) – įgyvendinamas Aplinkos apsaugos įstatymu ir specialiaisiais teisės aktais, pagrindiniai: (a) Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo (PAV) įstatymas; (b) Atrankos dėl PAV tvarkos aprašas; (c) PAV tvarkos aprašai: Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procedūrų vykdymo tvarkos aprašas; Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengimo tvarkos aprašas; Planuojamos ūkinės veiklos tarpvalstybinio poveikio aplinkai vertinimo procedūrų

vykdymo tvarkos aprašas; Visuomenės informavimo ir dalyvavimo planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procese tvarkos aprašas; (d) Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo (TIPK) taisyklės; (e) Taršos leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo taisyklės; (f) Branduolinės saugos reikalavimai BSR-1.1.5-2017 „Visuomenės dalyvavimo sprendimų priėmimo branduolinės energetikos srityje procedūrų organizavimo tvarkos aprašas“.

5.2.2. Konvencijos 7 straipsnis (*Visuomenės dalyvavimas rengiant planus, programas bei formuojant politiką aplinkos srityje*); pagrindiniai teisės aktai: (a) Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) tvarkos aprašas; (b) Visuomenės informavimo ir dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procese tvarkos aprašas; (c) Visuomenės informavimo ir dalyvavimo rengiant planus ir programas, skirtas aplinkos oro ir vandens apsaugai bei atliekų tvarkymui tvarkos aprašas; (d) Visuomenės informavimo, konsultavimo ir dalyvavimo priimant sprendimus dėl teritorijų planavimo nuostatai, taip pat teisės aktai, numatantys visuomenės įtraukimą į politikos formavimą (visuomenės įtraukimas į įvairias darbo grupes savivaldybės, valstybės lygmenyje ir pan.).

5.2.3. Konvencijos 8 straipsnis (*Visuomenės dalyvavimas rengiant vykdomojo pobūdžio teisės aktus ir (arba) bendrojo pobūdžio privalomuosius norminius teisės aktus*) įgyvendinamas teisės aktais, užtikrinančiais visuomenės teisę dalyvauti teisėkūros procese, pagrindiniai: (a) Teisėkūros pagrindų įstatymas; (b) Piliečių įstatymų leidybos iniciatyvos konstitucinis įstatymas.

5.3. **III ramstis – Visuomenės teisė kreiptis į teismus aplinkos klausimais**; teisės kreiptis į teismus pagrindai numatyti bendruosiuose (pvz., Teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatymas) ir specialiuosiuose teisės aktuose. Procesiniai teisės realizavimo aspektai reglamentuojami bendraisiais administracinio, civilinio, baudžiamojo proceso teisės aktais. Su aplinka susiję ginčai nagrinėjami bendra tvarka (nėra specialaus reguliavimo ar institucijų, nagrinėjančių tik su aplinka susijusius ginčus).

6. Orhuso konvencijos (kaip ir kitų tarptautinių teisės aktų) nuostatos taikomos tiesiogiai tais atvejais, kai Konvencija nustato kitokias normas, nei Lietuvos teisės aktai.

7. Institucine prasme Orhuso konvencijos įgyvendinimą Lietuvoje užtikrina: (a) AM ir kitos ministerijos tiek, kiek reguliuojami santykiai susiję su aplinkos sritimi (formuoja politiką, rengia teisės aktus); (b) aplinkos srityje veikiančios institucijos, dažniausiai susiduriančios su Orhuso konvenciją įgyvendinančių nuostatų taikymu: Aplinkos apsaugos agentūra (AAA), Aplinkos apsaugos departamentas (AAD), Statybos sektoriaus vystymo agentūra (SSVA), tarnybos ir inspekcijos (Lietuvos geologijos tarnyba (LGT), Lietuvos hidrometeorologijos tarnyba (LHMT), Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba (VSTT), Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija (VTPSI), Valstybinė miškų tarnyba ir kt.); (c) susijusiose srityse veikiančios institucijos: savivaldos institucijos, Kultūros paveldo departamentas (KPD), Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas (PAGD), Nacionalinis visuomenės sveikatos centras, Radiacinės saugos centras, Higienos institutas ir kt.; (d) ginčus nagrinėjanti Lietuvos administracinių ginčų komisija, nacionaliniai teismai. Valstybės institucijos pagal kompetenciją atsakingos už tinkamą Orhuso konvencijos nuostatų įgyvendinimą, taikymą praktikoje.

8. Pagrindines kliūtis Konvencijos nuostatų įgyvendinimui Lietuvoje sukuria finansinių, žmogiškųjų išteklių trūkumas.

III. Teisinės, reguliavimo ir kitos priemonės, įgyvendinančios bendrąsias 3 straipsnio 2, 3, 4, 7 ir 8 dalių nuostatas

Išvardinkite teises, reguliavimo ir kitas priemones, įgyvendinančias Konvencijos bendrąsias 3 straipsnio 2, 3, 4, 7 ir 8 dalių nuostatas.

Paašškinkite, kaip šios nuostatos įgyvendinamos. Konkrečiai aprašykite:

(a) priemones, numatytas siekiant užtikrinti, kad pareigūnai ir institucijos nukreiptų ir suteiktų reikalingą informaciją (**2 dalis**);

- (b) priemonės, numatytas siekiant remti švietimą ir informavimą, susijusį su aplinka (**3 dalis**);
- (c) priemonės, kurių imamasi siekiant užtikrinti deramą pripažinimą ir paramą asociacijoms, organizacijoms ar grupėms, skatinančioms aplinkos apsaugą (**4 dalis**);
- (d) priemonės, kuriomis užtikrinamas principų taikymas, sklaida tarptautiniu mastu (**7 dalis**), įskaitant:
- (i) priemonės, užtikrinančias Konvencijos 3 straipsnio 7 dalies, Almatos gairių taikymą koordinuojant procesus (informuojant pareigūnus) ministerijose ir tarp ministerijų;
 - (ii) priemonės, užtikrinančias informacijos apie tarptautinius forumus pateikimą nacionaliniu lygiu, įskaitant etapus, kurių metu tokia informacija pateikiama (prieš derybas konkrečiame tarptautiniame forume, jų metu ir pan.);
 - (iii) nacionaliniu lygiu visuomenės dalyvavimą skatinančias priemonės tiek, kiek jos susiję su tarptautiniais forumais (pavyzdžiui, kvietimas nevyriausybinių organizacijų atstovams kartu dalyvauti tarptautinėse derybose, susijusiose su aplinka ar nevyriausybinių organizacijų įtraukimas formuojant šalies poziciją, kuri bus pristatoma tokiose tarptautinėse derybose), įskaitant etapus, kurių metu tokia informacija pateikiama;
 - (iv) priemonės, kuriomis skatinamas Konvencijos principų taikymas kituose tarptautiniuose forumuose taikomose procedūrose;
 - (v) priemonės, kuriomis skatinamas Konvencijos principų taikymas kituose tarptautiniuose forumuose rengiant darbo programas, projektus, sprendimus ir pan.;
- (e) priemonės, numatytas siekiant užtikrinti, kad už naudojimąsi Konvencijos garantuojamomis teisėmis asmenys nebus baudžiami, persekiojami ir kitaip varžomi (**8 dalis**).

Atsakymas:

3 straipsnio 2 dalis – priemonės, numatytos siekiant užtikrinti, kad pareigūnai ir institucijos nukreiptų ir suteiktų reikalingą informaciją

9. Galiojantis teisinis reguliavimas užtikrina visuomenės teisę būti supažindintai su informacijos teikimo, visuomenės dalyvavimo, pažeistų teisių gynimo procedūromis. Pagrindiniai teisės aktai: Aplinkos apsaugos įstatymas, Teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatymas, Viešojo administravimo įstatymas, Informacijos apie aplinką teikimo tvarkos aprašas.

10. Informacijos apie aplinką teikimo tvarkos apraše įtvirtinta institucijų pareiga užtikrinti, kad visuomenei būtų atitinkamai pranešta apie šiuo tvarkos aprašu jai suteikiamas teises ir su tuo susijusią reikiamą informaciją ir patarimus.

11. Informacijos prieinamumo supaprastinimui institucijose yra įsteigtos informacijos atstovo tarnybos, t. y. padalinys ar darbuotojas, atsakingas už informacijos teikimą pagal „vieno langelio“ principą.

12. Pagalba asmenims, norintiems pasinaudoti savo teisėmis, suteikiama kreipiantis į valstybės ar savivaldybės institucijos informacijos atstovą, kuris informuoja telefonu, piliečiams apsilankius institucijoje, kreipiantis el. paštu, socialiniuose tinkluose. Daugelio savivaldybių ir kitų valstybės institucijų skelbimo lentose ar internete galima rasti aptarnavimo tvarką ir informacinių telefonų numerius.

13. Aplinkos apsaugos įstatyme įtvirtinta AM pareiga rūpintis aplinkos apsaugos specialistų kvalifikacijos tobulinimu.

14. Mokymus aplinkosaugos tema organizuoja ir kitos vykdomosios valdžios, teisminės institucijos. Pavyzdžiui, Krašto apsaugos ministerijoje įdiegta krašto apsaugos sistemos darbuotojų ir karių aplinkos apsaugos mokymo sistema. Reguliarūs mokymai organizuojami ir Lietuvos teisėjams.

3 straipsnis 3 dalis – priemonės, numatytos siekiant remti švietimą ir mokymą aplinkos srityje

15. Remiantis Aplinkos apsaugos įstatymu, AM koordinuoja ir organizuoja visuomenės aplinkosauginį švietimą ir mokymą. AM visuomenės švietimą laiko viena iš prioritetinių priemonių, padedančių siekti aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi tikslų. Aktyviai ir sistemingai vykdydama visuomenės švietimą apie aplinką ir jos apsaugą, stengiasi didinti gyventojų informuotumą aplinkos klausimais, skatinti tausią vartojimo kultūrą ir aplinkai draugišką elgseną.

16. Pareigą šviesti ir ugdyti visuomenę aplinkos klausimais turi ne tik viešojo valdymo institucijos, bet ir tam tikrą veiklą vykdančios ūkio subjektai. Pavyzdžiui, pagal Atliekų tvarkymo įstatymą, gamintojai ir importuotojai turi pareigą vykdyti visuomenės švietimą ir informavimą apie gaminių, virtusių atliekomis, tvarkymo galimybes; savivaldybių institucijos – apie buityje susidarančių komunalinių atliekų tvarkymo galimybes; užstato už vienkartinės pakuotes sistemos administratorius, pagal Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymą, turi pareigą vykdyti visuomenės švietimą ir informavimą užstato už vienkartinės pakuotes sistemos klausimais ir pan.

3 straipsnio 4 dalis - priemonės, kurių imamasi siekiant užtikrinti deramą pripažinimą ir paramą asociacijoms, organizacijoms ar grupėms, skatinančioms aplinkos apsaugą

17. Asociacijų ir kitų visuomeninių organizacijų steigimą ir veiklą reglamentuoja Aplinkos apsaugos, Asociacijų, Viešųjų įstaigų, Labdaros ir paramos fondų, bei Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymai. Teisės aktuose numatyti asociacijų steigimo dokumentai teikiami registruoti valstybės įmonei Registrų centras. Asmenims sudarytos galimybės steigti juridinius asmenis elektroniniu būdu. Šis steigimas greitesnis ir pigesnis (nebūtina tvirtinti dokumentų pas notarą, taikomas mažesnis registravimo mokestis).

18. Asociacijos, organizacijos ar grupės yra partneriai, padedantys įgyvendinti aplinkosauginius tikslus. Su jais rengiamos švietėjiško ir informacinio pobūdžio konferencijos, seminarai, vykdomos konsultacijos aktualiais aplinkosauginiais klausimais. Asociacijos, organizacijos ar grupės informuojamos apie vykstančius procesus, skatinamos pateikti savo nuomones ir išvadas prieš priimančias administracinius sprendimus, taip pat įgyvendinami bendri projektai.

19. Bendradarbiavimas su aplinkosauginėmis NVO numatytas įvairiuose aplinkosaugos, statybas, teritorijų planavimą, kt. veiklos srityse reglamentuojančiuose teisės aktuose, AM planuose ir strategijose, kituose valstybės ir savivaldybių institucijų dokumentuose.

20. Nacionaliniuose teisės aktuose įtvirtinta NVO teisė dalyvauti aplinkos klausimus svarstančių komitetų, tarybų veikloje: tarybos, kuri koordinuoja upių baseinų rajonų (UBR) valdymo planų ir priemonių programų rengimą ir jų įgyvendinimą, veikloje, tarybų, komisijų, darbo grupių, sprendžiančių su nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga susijusius klausimus, saugomų teritorijų steigimo ir jų ribų keitimo bei saugomų rūšių apsaugos klausimus, veikloje ir pan.

21. Lietuvoje aplinkosaugines organizacijas telkia skėtinė organizacija „Aplinkosaugos koalicija“. Daugiau informacijos apie jos veiklą: <https://www.akoalicija.lt/>.

22. 2024 m. sausio 1 d. veiklą pradėjo Asmens su negalia gerovės taryba, kurios tikslas – gerinti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų veiklos koordinavimą, jų bendravimą ir bendradarbiavimą su nevyriausybėmis organizacijomis ir teisės aktų įgyvendinimą asmens su negalia teisių apsaugos srityje. Šis naujas institutas padės užtikrinti, kad žmonės su negalia ir juos atstovaujanti NVO dalyvautų konsultacijose ir būtų įtraukiamos į teisės aktų projektų derinimo procesus.

3 straipsnio 7 dalis - priemonės, kuriomis užtikrinamas principų taikymas, sklaida tarptautiniu mastu

23. Lietuva aktyviai dalyvauja tarptautinių organizacijų veikloje. Siekia, kad būtų užtikrinta kuo platesnė Orhuso konvencijos principų sklaida tarptautiniuose forumuose.

24. NVO kviečiamos dalyvauti tarptautiniuose aplinkosauginiuose susitikimuose. Jų atstovai įtraukiami į šalies delegacijas tokiose konferencijose kaip Aplinka Europai (angl. *Environment for Europe*), Jungtinių Tautų Klimato kaitos konvencijos šalių susitikimuose ir kituose aplinkosauginiuose renginiuose, kuriuose pristatoma Lietuvos patirtis ir vertinama Lietuvos bei kitų šalių pažanga įgyvendinant tarptautinių konvencijų reikalavimus.

25. Visuomenės įtraukimas į tarpvalstybinį poveikį aplinkai galinčių turėti projektų vertinimą užtikrinamas Lietuvos ratifikuotos Espo konvencijos, susijusių Europos Sąjungos, nacionalinių teisės aktų, dvišalių susitarimų pagrindu.

3 straipsnio 8 dalis - priemonės, numatytos siekiant užtikrinti, kad už naudojimąsi Konvencijos garantuojamomis teisėmis asmenys nebus baudžiami, persekiojami ir kitaip varžomi

26. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 25 straipsnyje nurodoma, kad asmeniui neturi būti kliudoma ieškoti, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas. Laisvė reikšti įsitikinimus, gauti ir skleisti informaciją negali būti ribojama kitaip, kaip tik įstatymu, jei tai būtina apsaugoti žmogaus sveikatai, garbei ir orumui, privačiam gyvenimui, dorovei ar ginti konstitucinei santvarkai. Konstitucijos 30 straipsnyje nurodoma, kad asmuo, kurio konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiamos, turi teisę kreiptis į teismą. 33 straipsnyje piliečiams laiduojama teisė kritikuoti valstybės įstaigų ar pareigūnų darbą, apskūsti jų sprendimus. Įtvirtintas draudimas persekioti už kritiką.

27. Bet koks kliudymas (baudimas, persekiojimas ir kt.) asmeniui pasinaudoti Konstitucijoje įtvirtinta teise, išskyrus pačioje Konstitucijoje įtvirtintas išimtis, yra neteisėtas.

28. Civilinio proceso kodeksas (CPK) numato kiekvieno suinteresuoto asmens teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė ar įstatymų saugomas interesas. Siekiant užkirsti kelią asmenų teisių varžymui civiliniame procese, CPK yra įtvirtinta, kad piktnaudžiavimas procesinėmis teisėmis (kai nesąžiningai pareiškiamas nepagrįstas ieškinys (ar kitas procesinis dokumentas) arba sąmoningai veikiama prieš teisingą ir greitą bylos išnagrinėjimą ir išsprendimą) gali sukelti tokias teises pasekmes: teismas gali taikyti nepagrįsto ieškinio ankstyvo atmetimo procedūrą; asmeniui gali būti skiriama iki 5000 eurų bauda (iki 50 procentų iš šios baudos gali būti skiriama kitam dalyvaujančiam byloje asmeniui (vadinamoji „privati bauda“); asmuo gali būti įpareigotas atlyginti kitam dalyvaujančiam byloje asmeniui šio patirtus nuostolius; kai yra pagrindas manyti, kad asmuo gali piktnaudžiauti procesu, teismas turi teisę įpareigoti šį asmenį sumokėti užstatą galimų bylinėjimosi išlaidų atlyginimui užtikrinti; teismas gali nukrypti nuo nustatytų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių, atsižvelgdamas į tai, ar šalių procesinis elgesys buvo tinkamas 2022-12-31 įsigaliojo CPK 95¹ straipsnis, kuriame įtvirtinta nauja nepagrįsto ieškinio ankstyvo atmetimo procedūra, reiškianti, kad tais atvejais, kai atsakovas mano, kad ieškovas nesąžiningai pareiškė nepagrįstą ieškinį, siekdamas pakenkti atsakovo vykdomai visuomenės informavimo ar kitokiai su viešojo intereso tenkinimu ar gynimu susijusiai veiklai, ar atgrasyti atsakovą nuo šios veiklos (toliau – strateginis ieškinys), jis turi teisę atsiliepime į ieškinį pateikti teismui prašymą taikyti ieškinio preliminarus pagrįstumo įvertinimo procedūrą. Atitinkamai teismas, įvertinęs atsakovo prašymą ir ieškovo pateiktus atsikirtimus ir nustatęs, kad ieškovas nesąžiningai pareiškė strateginį ieškinį, jį paliktų nenagrinėtą. 29. Baudžiamojo kodekso 148 straipsnyje įtvirtinta baudžiamoji atsakomybė už žmogaus veiksmų laisvės varžymą. Baudžiamoji atsakomybė numatyta tam, kas reikalavo iš žmogaus atlikti neteisėtus veiksmus ar susilaikyti nuo teisėtų veiksmų atlikimo, ar kitaip elgtis pagal kaltininko nurodymą panaudodamas psichinę prievartą nukentėjusiam asmeniui ar jo artimiesiems. Toks asmuo būtų baudžiamas bauda arba laisvės apribojimu, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki trejų metų. Už šios nusikalstamos veikos padarymą gali atsakyti ir juridinis asmuo. Tuo atveju, jeigu naudojamas fizinis smurtas, siekiant užkirsti kelią pasinaudoti asmens turima teise, toks asmuo atsakytų pagal atitinkamą nusikaltimą asmens sveikatai bei gyvybei, priklausomai nuo kilusių padarinių.

30. 2021-12-23 priimtas Žvalgybos kontrolierių įstatymas, kurio paskirtis – sukurti nepriklausomos išorinės žvalgybos institucijų priežiūros teisinį reguliavimą, kuris garantuotų žvalgybos institucijų veiklos nepriklausomumą, teisėtumą ir atitiktį žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams. 2023-12-21 Seimas 5 metų kadencijai paskyrė žvalgybos kontrolierių.

IV. Kliūtys, su kuriomis susiduriama įgyvendinant 3 straipsnį

Įvardinkite kliūtis, su kuriomis susiduriama įgyvendinant bet kurią iš 3 straipsnio dalių.

Atsakymas:

31. Visuomenės, NVO atstovai teigia, kad praktikoje pasitaiko atvejų kai ne visos NVO yra įtraukiamos į darbo grupes, kuriose svarstomi klausimai, susiję su teritorijų planavimo ir statybų teise (Vilniaus bendruomeninių organizacijų sąjungos pastaba pateikta viešosios konsultacijos metu) arba kai NVO nepaaiškinama, kodėl į jų teikiamas pastabas ir pasiūlymus teisės aktų pakeitimams nėra atsižvelgiama (Lietuvos geografinių draugijos pastaba pateikta viešosios konsultacijos metu), kai į pateiktus paklausimus nėra atsakoma, arba atsakoma pavėluotai, pateikiama neišsami informacija (asociacijos “Kraštovaizdis” raštu pateikta informacija antrosios viešos konsultacijos metu).

V. Kita informacija, susijusi su 3 straipsnio bendrųjų nuostatų taikymo praktika

*Pateikite kitą informaciją, susijusią su **praktiniu 3 straipsnio nuostatų taikymu**.*

Atsakymas:

32. Nuolat atnaujinama AM tinklalapyje informacija apie Orhuso konvenciją, jos įgyvendinimą Lietuvoje ir garantuojamas teises.

33. AM parengė informacinį leidinį ir infogramą visuomenei apie visuomenės dalyvavimą planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo (PAV) ir atrankos dėl PAV procesuose. Daugiau informacijos [AM tinklalapyje](#).

34. AM pavaldžios institucijos aktyviai vykdo visuomenės aplinkosauginį švietimą ir mokymą. Pavyzdžiui, LHMT darbuotojai dalyvauja, inicijuoja ir organizuoja susitikimus švietimo įstaigose, bendruomenėse, savivaldybėse. Skaitomos paskaitos hidrologinė, meteorologinė ir klimato tematika. Saugomų teritorijų direktorių darbuotojai organizuoja mokymus, paskaitas mokyklose, bendruomenėse. LGT dalyvauja projekte „Informavimas apie aplinkos taršos prevenciją ir kontrolę“. Vedami seminarai, mokymai, nuotolinės konsultacijos savivaldybėms, verslui, ūkio subjektams LGT kompetencijos klausimais, nes visuomenės švietimas – viena prioritetinių priemonių, padedančių spręsti aplinkosaugines problemas.

35. Nuolat atnaujinama visuomenės informavimo apie klimato kaitą svetainė klimatokaita.lt. Kasmet spalio mėnesį (jau 6 metai) rengiama AM inicijuota “Klimato savaitė”. Klimato savaitės renginiais siekiama įkvėpti visuomenę prisidėti prie kovos su klimato kaita, atvirai kalbėti apie iššūkius ir galimybes ją švelninti bei diskutuoti, kaip prie jos prisitaikyti ir didinti atsparumą. 2024 m. vyko daugiau nei 180 renginių net 34 Lietuvos savivaldybėse.

36. 2023 m. HI parengė tobulinimo programą „Klimato kaitos poveikis visuomenės sveikatai“, skirtą visuomenės sveikatos specialistams.

37. VMU vykdo švietėjišką veiklą apie miškininkystę. Kasmet miškininko dienos proga VMU organizuoja nemokamus renginius visuomenei, kurių metu supažindina su miškininkystės darbo ypatumais. Urėdija bendradarbiauja su ugdymo įstaigomis dėl mokinių profesinio orientavimo ir įgyvendina projektą „[Pamokos miške](#)“. Kasmet organizuojamas nacionalinis [miškasodis](#). VMU iniciatyva išleista vaikų rašytojo T. Dirgėlos knyga „[Miško detektyvas: Ažuolas ir Eglė](#)“. VMU ir AM organizuoja miško švarinimo talkas „[Miško kuopa](#)“.

38. UNESCO Nacionalinė komisija, AM ir kitos valstybinės bei privačios organizacijos bendradarbiauja visuomenės švietimo srityje didinant žmonių sąmoningumą aplinkosaugos klausimais per aplinkosaugos iniciatyvų platformą ir kasmetinį festivalį “Mes Darom”.

VI. Su 3 straipsnio nuostatų įgyvendinimu susijusių interneto tinklalapių adresai

Esant galimybei, pateikite susijusių interneto tinklalapių adresus:

39.

Aplinkos ministerija – am.lrv.lt
Aplinkos apsaugos departamentas – aad.lrv.lt/lt/
Aplinkos apsaugos agentūra – aaa.lrv.lt
Kultūros paveldo departamentas - kpd.lrv.lt
Lietuvos hidrometeorologijos tarnyba - meteo.lt
Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba - vstt.lrv.lt
Lietuvos geologijos tarnyba – lgt.lrv.lt
VšĮ Būsto energijos taupymo agentūra - betalt.lt
Internetinė biblioteka (gamtos) – gamtosknyga.lt
Informacijos apie klimato kaitą svetainė – klimatokaita.lt
Sveikatos apsaugos ministerija – sam.lrv.lt
Higienos institutas – hi.lt
Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos – nvsc.lrv.lt
Sveikatos apsaugos ministerijos Ekstremalių sveikatai situacijų centras - essc.lrv.lt
NVO „Aplinkosaugos koalicija“ – akoalicija.lt
Projektas „Pamokos miške“ – vmu.lt/vmu-projektas-pamokos-miske-sekmingai-keliauja-per-lietuva/
Nacionalinis miškasodis – vmu.lt/nacionalinis-miskasodis-sutelke-gamtos-puoseletojus-salyje-iveista-28-mln-nauju-medziu/
Knyga „Miško detektyvas: Ažuolas ir Eglė“ – vmu.lt/misko-detektyvas-pristatyta-naujausia-vaiku-rasytojo-t-dirgelos-knyga-azuolas-ir-egle/
Miško švarinimo talkas "Miško kuopa" – vmu.lt/pilieciai-visoje-lietuvoje-buresi-i-misku-svarinimo-talkas-jau-trecia-karta-vyko-miskininku-organizuojama-misko-kuopa/
“Mes Darom” – mesdarom.lt

VII. Teisinės, reguliavimo ir kitos priemonės, įgyvendinančios 4 straipsnio nuostatas (teisė gauti informaciją apie aplinką)

Išvardinkite teises, reguliavimo ir kitas priemones, įgyvendinančias 4 straipsnio nuostatas (teisė gauti informaciją apie aplinką.)

Paaiškinkite, kaip įgyvendinama kiekviena iš 4 straipsnio dalių. Apibūdinkite 2 straipsnyje įtvirtintų sąvokų ir 3 straipsnio 9 dalyje įtvirtintų nediskriminavimo reikalavimų perkėlimą. Taip pat konkrečiai aprašykite:

- (a) priemonės, kurių imtasi siekiant užtikrinti, kad **(1 dalis)**:
 - (i) kiekvienas asmuo turėtų teisę gauti informaciją nepaaiškindamas, kodėl jam tokia informacija reikalinga;
 - (ii) būtų pateikiamos dokumentų, kuriose yra arba kurie apima prašomą informaciją, kopijos;
 - (iii) informacija būtų pateikiama prašoma forma.
- (b) priemonės, kurių imtasi siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi nustatytų terminų **(2 dalis)**;
- (c) priemonės, kurių imtasi pagal **3 ir 4 dalis**:
 - (i) informacijos nesuteikimo išimtims numatyti;
 - (ii) siekiant užtikrinti, kad būtų taikomas šio straipsnio 4 dalies pabaigoje esantis visuomenės interesų testas;

- (d) priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti, kad prašomos informacijos neturinti valstybės institucija imtųsi reikalingų veiksmų (**5 dalis**);
- (e) priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti, kad būtų įgyvendinamas reikalavimas atskirti ir suteikti skelbtiną informacijos dalį (**6 dalis**);
- (f) priemonės, kurių imamasi siekiant užtikrinti, kad, atsisakius pateikti informaciją, būtų laikomasi nustatytų terminų ir kitų reikalavimų (**7 dalis**);
- (g) priemonės, kurių imamasi siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi apmokestinimo reikalavimų (**8 dalis**).

Atsakymas:

40. Pagrindiniai teisės aktai, reglamentuojantys asmenų prašymų suteikti informaciją apie aplinką pateikimą, nagrinėjimą, atsakymą į prašymus ir užtikrinantys Konvencijos 4 straipsnio įgyvendinimą: Viešojo administravimo įstatymas, Teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatymas, Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklės. Specialusis teisės aktas – Informacijos apie aplinką teikimo tvarkos aprašas.

41. „Informacijos apie aplinką“ sąvoka, atitinkanti Konvencijos 2 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą sampratą, apibrėžta Aplinkos apsaugos įstatyme, Informacijos apie aplinką teikimo tvarkos apraše.

42. Viešojo valdymo institucijų, kurios turi pareigą užtikrinti šiame straipsnyje įtvirtintų visuomenės teisių realizavimą, sąvoka apibrėžta Informacijos apie aplinką teikimo tvarkos aprašo 4 punkte: „Institucija: Vyriausybė, savivaldybės ar kita valdymo institucija; kiti viešojo administravimo funkcijas atliekantys fiziniai ar juridiniai asmenys, kurių sprendimai turi ar gali turėti įtakos aplinkai; nurodytosioms institucijoms pavaldūs arba tos institucijos kontroliuojami fiziniai ar juridiniai asmenys, kurių veikla turi ar gali turėti įtakos aplinkai.“ „Visuomenės“ sąvoka aiškinama plačiai, kaip apimanti vieną ar keli fizinius ar juridinius asmenis, jų asociacijas, organizacijas arba grupes.

4 straipsnio 1 dalis - *Pareiškėjas neturi pagrįsti teikiamo prašymo; pareiškėjo prašymu teikiamos dokumentų kopijos; informacija teikiama prašoma forma*

43. Remiantis Informacijos apie aplinką teikimo tvarkos aprašo 7 punktu, informacija apie aplinką pareiškėjams teikiama nereikalaujant nurodyti, kuriam tikslui jos reikia.

44. Informacijos apie aplinką teikimo tvarkos apraše taip pat numatyta, kad informacija teikiama pareiškėjo pageidaujama forma. Jeigu pareiškėjas nenurodo informacijos pateikimo formos arba jo nurodyta forma informacijos negalima pateikti dėl techninių priežasčių, arba informacija visuomenei jau pateikta kita forma, arba įstaiga pagrįstai mano, kad informaciją būtų tikslinga pateikti kita forma, informacija pateikiama įstaigos pasirinkta forma (nurodžius priežastis).

45. Asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatyme numatyta, kad asmenys su negalia turi teisę gauti viešą informaciją lygiai su kitais asmenimis, jų pasirinktais prieinamais bendravimo būdais (pvz., Brailio raštu, lietuvių gestų kalba, lengvai suprantama kalba). Įstatymu įtvirtintos naujos sąvokos kaip „prieinamas bendravimo būdas“, „lengvai suprantama kalba“. Įstatymo 4 straipsnis reglamentuoja, kad valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos asmeniui su negalia viešąją informaciją turi nemokamai pateikti bent vienu jo pasirinktu prieinamu bendravimo būdu: asmenys su negalia gali kreiptis į valstybės ir savivaldybių institucijas ir įstaigas dėl jiems aktualios ir reikalingos viešos informacijos jiems prieinamais bendravimo būdais, tuo tarpu valstybės ir savivaldybių institucija ir įstaiga turi užtikrinti informacijos teikimą asmeniui su negalia jo prašomu prieinamumu bendravimo būdu. Be to, valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos savo interneto svetainėse privalo skelbti pagrindinę viešą informaciją (nekintamą) lengvai suprantama kalba ir lietuvių gestų kalba apie institucijos teikiamas paslaugas, pagalbą, apie jos vykdomas funkcijas, svarbius pranešimus ar kvietimus į valstybės ir savivaldybės institucijos ir įstaigos organizuojamus renginius ir pan.

4 straipsnio 2 dalis - priemonės, kurios užtikrina nustatytą informacijos pateikimo terminų laikymąsi

46. Informacija apie aplinką pareiškėjui pateikiama per 14 kalendorinių dienų. Jei dėl prašomos informacijos apimties ir sudėtingumo institucija negali atsakyti pareiškėjui per 14 kalendorinių dienų, atsakymo terminą institucijos vadovas gali pratęsti dar iki 14 kalendorinių dienų, tačiau visas terminas negali būti ilgesnis kaip mėnuo nuo prašymo gavimo (Informacijos apie aplinką teikimo tvarkos aprašo 11, 13 punktai).

47. Apie atsakymą suteikti informaciją pareiškėjas informuojamas per 5 darbo dienas, nurodant informacijos neteikimo priežastis ir sprendimo apskundimo tvarką (Informacijos apie aplinką teikimo tvarkos aprašo 19 punktas). Jeigu per nustatytą terminą pareiškėjas atsakymo negauna, jis turi teisę kreiptis į Lietuvos administracinių ginčų komisiją ar teismą dėl tokio institucijos neveikimo.

4 straipsnio 3 ir 4 dalys - atsakymo suteikti informaciją pagrindai, visuomenės interesų apsaugos testas

48. Informacijos apie aplinką teikimo tvarkos aprašo III skyriuje pateiktas informacijos apie aplinką teikimo išimčių sąrašas. Jis iš esmės sutampa su Konvencijoje pateikiamu sąrašu. 49. Kai kurių išimčių turinys aiškinamas nacionaliniuose teisės aktuose, teismų praktikoje, tačiau dalies išimčių turinys nėra išaiškintas (pavyzdžiui, informacijos neteikimas siekiant užtikrinti vidaus administravimo, institucijų bendradarbiavimo apsaugą). Prašymą gavęs pareiškėjas kiekvienu konkrečiu atveju vertina prašymo turinį, poreikį ginti išimtyse nurodytas vertybes.

50. Pagal Informacijos apie aplinką teikimo tvarkos aprašo 19 punktą, visais atvejais, kai informacija neteikiama, turi būti įsitikinta, kad apsaugoti šio Aprašo 18 punkte nurodytus interesus svarbiau nei užtikrinti pareiškėjo teisę gauti informaciją. Aprašo 20 punkte taip pat pabrėžiama, kad tam tikri informacijos apie aplinką neteikimo pagrindai (išimtyse) netaikomos, jei prašoma pateikti su aplinkos tarša susijusią informaciją.

4 straipsnio 5 dalis - prašomos informacijos neturinti institucija turi imtis atitinkamų veiksmų

51. Viešojo valdymo institucija, gavusi pareiškėjo prašymą, bet neturinti prašomos informacijos, turi pareigą per 5 darbo dienas persiųsti prašymą kompetentingai institucijai ir apie tai informuoti pareiškėją (Informacijos apie aplinką teikimo tvarkos aprašo 10 punktas).

4 straipsnio 6 dalis - jei galima atskirti neteiktiną ir teiktiną informaciją, pareiškėjui pateikiama teiktina informacija

52. Jeigu informacijos dalis gali būti atskirta nuo neteiktinos informacijos, institucija, nepažeisdama neteikiamos informacijos konfidencialumo reikalavimų ir pranešusi apie tai pareiškėjui, pateikia prašomos informacijos teiktiną dalį (Informacijos apie aplinką teikimo tvarkos aprašo 20 punktas).

4 straipsnio 7 dalis - atsakymo suteikti informaciją forma ir terminai

53. Galioja bendra nuostata, kad pareiškėjams atsakymas teikiamas tokia forma, kokia buvo gautas prašymas (jei pareiškėjas nepageidauja atsakymo (informacijos) gauti kita forma). Apie atsakymą suteikti informaciją pareiškėjas informuojamas per 5 darbo dienas, nurodant informacijos neteikimo priežastis ir sprendimo apskundimo tvarką (Informacijos apie aplinką teikimo tvarkos aprašo 19 punktas).

4 straipsnio 8 dalis – mokestis už informacijos suteikimą

54. Informacijos apie aplinką teikimo tvarkos aprašo 26 punkte įtvirtinta, kad institucijų turima ar joms skirta informacija nemokama. Informacija pareiškėjams teikiama neatlygintai, išskyrus teisės aktuose įtvirtintas informacijos teikimo sąnaudas (kopijavimo, leidybos ir kitos išlaidos) (27 punktas).

VIII. Kliūtys, su kuriomis susiduriama įgyvendinant 4 straipsnį

Įvardinkite kliūtis, su kuriomis susiduriama įgyvendinant bet kurią iš 4 straipsnio dalių.

Atsakymas:

55. Praktikoje pasitaiko atvejų, kuomet pažeidžiami teisės aktais nustatyti prašymų nagrinėjimo terminai. Manoma, kad pagrindinė priežastis – neefektyvus prašymų skirstymas institucijų viduje (uždeltas ar netinkamas prašymų skirstymas, persiuntimas kitoms institucijoms) bei žmogiškųjų išteklių trūkumas.

IX. Kita informacija, susijusi su 4 straipsnio taikymo praktika

*Pateikite kitą informaciją, susijusią su **praktiniu 4 straipsnio nuostatų (teisė gauti informaciją) taikymu**, pavyzdžiui, ar yra sukaupta gautų prašymų, atsakymų suteikti informaciją ir priešasčių, dėl kurių atsisakyta suteikti informaciją, statistika?*

Atsakymas:

56. LHMT duomenimis, tarnyba kiekvienais metais parengia apie 4,5 tūkstančio hidrometeorologinių pažymų. Sukurta prieiga leidžianti meteorologinius duomenis matyti ir atsisiųsti naudojimui neatlygintinai.

57. VSTT valdo Saugomų teritorijų valstybės kadastrą, kuriame skelbiama ne tik viešai prieinama informacija, tačiau individualaus prašymo pagrindu gali būti teikiamos pažymos, išrašai.

58. Kultūros paveldo elektroninių paslaugų informacinė sistema ne tik sudaro galimybes elektroniniu būdu suteikti su kultūros paveldo apsauga susijusias administracines paslaugas, bet ir elektroniniu būdu teikti ir gauti informaciją, susijusią su nekilnojamojo kultūros paveldo ir jo apsauga.

59. LGT valdo ir tvarko Žemės gelmių registrą, Valstybinę geologijos informacinę sistemą ir Valstybinę požeminio vandens informacinę sistemą. Informacija asmenims iš Žemės gelmių registro, Valstybinės geologijos informacinės sistemos ir Valstybinės požeminio vandens informacinės sistemos teikiama ir per LGT elektroninių paslaugų portalą lgt.lrv.lt/epaslaugos/. LGT geologijos fonde kaupiama ir sisteminama informacija apie žemės gelmes, kuri teikiama valstybės institucijoms, mokslo įstaigoms ir visuomenei. Geologijos fonde saugomų dokumentų aprašai kaupiami Valstybinės geologijos informacinės sistemos „Bibliofondo“ posistemyje. Geologijos fonde sukaupta informacija naudojasi LGT, kitų valstybės institucijų ir įstaigų, žemės gelmių geologinius tyrimus atliekančių įmonių specialistai, aukštųjų ir aukštesniųjų mokslo įstaigų studentai bei kiti juridiniai ir fiziniai asmenys.⁶⁰ Dažnai pasitaiko atvejų, kai atsisakoma teikti informaciją tuo pagrindu, kai prašoma informacija pagal teisės aktų reikalavimus yra skelbiama ir prieinama viešai.

X. Su 4 straipsnio nuostatų įgyvendinimu susijusių tinklalapių adresai

Esant galimybei, pateikite susijusių interneto tinklalapių adresus:

61.

Aplinkos ministerija - am.lrv.lt

Aplinkos apsaugos agentūra – aaa.lrv.lt

Kultūros paveldo elektroninių paslaugų informacinė sistema - kpepis.lt

Lietuvos geologijos tarnybos el. paslaugos - lgt.lrv.lt/epaslaugos

Lietuvos hidrometeorologijos tarnyba – meteo.lt

XI. Teisinės, reguliavimo ir kitos priemonės, įgyvendinančios 5 straipsnio nuostatas (informacijos apie aplinką rinkimas ir platinimas)

Išvardinkite teises, reguliavimo ir kitas priemones, įgyvendinančias 5 straipsnio nuostatas (informacijos apie aplinką rinkimas ir platinimas).

Paaiškinkite, kaip įgyvendinama kiekviena iš 5 straipsnio dalių. Aprašykite su šio straipsnio nuostatomis susijusių 2 straipsnio apibrėžimų perkėlimą ir nediskriminavimo reikalavimą, įvardytą 3 straipsnio 9 dalyje. Taip pat konkrečiai aprašykite:

- (a) priemonės, kurių imtasi siekiant užtikrinti, kad **(1 dalis)**:
 - (i) valstybės institucijos disponuotų ir atnaujintų informaciją apie aplinką;
 - (ii) būtų sukurtos būtinos sistemos, užtikrinančios, kad valstybės institucijos tinkamai gautų informaciją;
 - (iii) esant ypatingai padėčiai, atitinkama informacija būtų nedelsiant išplatinta;
- (b) priemonės, kurių imamasi norint užtikrinti, kad būdas, kuriuo valstybės institucijos visuomenei pateikia informaciją, būtų skaidrus ir informacija apie aplinką būtų prieinama **(2 dalis)**;
- (c) priemonės, kurių imamasi norint užtikrinti, kad informacija apie aplinką būtų palaipsniui prieinama elektroninėse duomenų bazėse, kurios būtų visuomenei lengvai pasiekiami viešaisiais telekomunikacijų tinklais **(3 dalis)**;
- (d) priemonės, kurių imamasi norint spausdinti ir platinti nacionalines aplinkos būklės ataskaitas **(4 dalis)**;
- (e) priemonės informacijai platinti **(5 dalis)**;
- (f) priemonės, kurių imamasi skatinant operatorius, kurių veikla susijusi su dideliu poveikiu aplinkai, reguliariai informuoti visuomenę apie jų veiklos ir produktų poveikį aplinkai **(6 dalis)**;
- (g) priemonės dėl informacijos spausdinimo ir teikimo **(7 dalis)**;
- (h) priemonės, kurių imamasi siekiant parengti mechanizmus, užtikrinančius pakankamos informacijos apie produktus teikimą visuomenei **(8 dalis)**;
- (i) priemonės, kurių imamasi nacionalinei užterštumo kadastrų ir registrų sistemai įkurti **(9 dalis)**.

Atsakymas:

62. Informaciją apie 2 straipsnio ir 3 straipsnio 9 punkto sąvokų traktavimą informacijos apie aplinką teikimo, sklaidos srityje pateikta prie atsakymo apie 4 straipsnio įgyvendinimą.

63. Vienas iš Aplinkos apsaugos įstatymo 4 straipsnyje įtvirtintų principų, kuriuo grindžiama aplinkos apsaugos sistema Lietuvoje - visapusiška, teisinga ir laiku surinkta informacija apie aplinką.

5 straipsnio 1 dalies a ir b punktai - priemonės, užtikrinančios informacijos apie aplinką atnaujinimą ir platinimą, sistemų, skirtų skleisti informaciją apie veiklą, galinčią daryti didelį poveikį aplinkai, kūrimą

64. Viešojo valdymo institucijų pareiga kaupti, sisteminti, nuolat atnaujinti ir platinti informaciją apie aplinką įtvirtinta Aplinkos apsaugos įstatyme, Aplinkos monitoringo įstatyme, Informacijos apie aplinką teikimo tvarkos apraše.

65. AAA – pagrindinė institucija, atsakinga už informacijos apie aplinkos oro kokybę, paviršinių vandens telkinių būklę, cheminių medžiagų ir cheminių mišinių srautus, taršą ir taršos prevencijos priemones rinkimo, sisteminimo ir platinimo organizavimą. AAA organizuoja ir koordinuoja upių ir ežerų kategorijos vandens telkinių valstybinio monitoringo

vykdymą, renka ir tvarko šio monitoringo metu gautus duomenis, vertina upių ir ežerų kategorijos vandens telkinių ekologinę ir cheminę būklę, teisės aktų nustatyta tvarka priima ir tvarko vandens naudojimo, nuotekų tvarkymo duomenis, rengia ataskaitas ir informaciją apie upių ir ežerų kategorijos vandens telkinių monitoringą ir būklę, vandens naudojimą, nuotekų tvarkymą ir skelbia AAA tinklalapyje, teikia nacionalinėms ir tarptautinėms institucijoms, įstaigoms ar organizacijoms, visuomenei. AAA atsakinga už aplinkos oro kokybės vertinimo visoje Lietuvos teritorijoje organizavimą, vertinimo kokybės užtikrinimą, matavimo sistemų patvirtinimą, matavimų tikslumo ir duomenų kokybės užtikrinimą, aplinkos oro kokybės vertinimo metodų parinkimą, informacijos ir ataskaitų teikimą.

66. LHMT – pagrindinė institucija, atsakinga už sistemingų hidrologinių, meteorologinių, aviacinių meteorologinių stebėjimų Lietuvos Respublikos teritorijoje vykdymo, rinkimo, sisteminimo ir platinimo organizavimą, išankstinių perspėjimų apie stichinius, katastrofinius ir kitus pavojingus hidrometeorologinius reiškinius rengimą ir teikimą, hidrometeorologinių sąlygų ir jų kaitos prognozavimą. LHMT dalyvauja vykdant valstybinio aplinkos monitoringo programą vandens būklės ir aplinkos oro, klimato, ozono sluoksnio ir radiologinės būklės stebėjimų srityse, renka ir tvarko šio monitoringo metu gautus duomenis, vertina jų kokybę, užtikrina matavimo priemonių tikslumą, teikia hidrometeorologinę informaciją nacionalinėms ir tarptautinėms institucijoms, įstaigoms ar organizacijoms, visuomenei, užtikrina Lietuvos Respublikos tarptautinių įsipareigojimų vykdymą hidrometeorologijos srityje.

67. Kitos institucijos, atsakingos už informacijos apie aplinką rinkimą ir platinimą: Radiacinės saugos centras, Higienos institutas, Valstybinė duomenų agentūra ir kt.

68. Remiantis Aplinkos monitoringo įstatymo 4 straipsniu, aplinkos monitoringas Lietuvoje pagal patvirtintas programas vykdomas trimis lygmenimis: valstybės, savivaldybių ir ūkio subjekto lygmeniu.

69. Valstybinė aplinkos monitoringo 2024-2029 metų programa reglamentuoja Valstybinio aplinkos monitoringo įgyvendinimo schemą, atitinkančią Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimus aplinkos būklės matavimų kiekiui ir kokybei, tarptautinių sutarčių aplinkosaugos srityje nuostatas bei tenkinančią svarbiausius nacionalinius informacijos apie aplinkos būklę poreikius. Remiantis šia programa, visuomenė bei aplinkos kokybę prižiūrinčios institucijos gauna išsamią informaciją (įskaitant ir operatyviąją) apie aplinkos būklę ir jos pokyčius.

70. Savivaldybių institucijos organizuoja ir vykdo aplinkos monitoringą, kaupia jo duomenis savo teritorijų ribose. Konkreti savivaldybių aplinkos monitoringo vykdymo tvarka (stebėjimo vietos, objektai, parametrai, periodiškumas, stebėjimo metodai ir kt.) nustatoma savivaldybių vykdomųjų institucijų parengtose, teisės aktų nustatyta tvarka suderintose ir savivaldybių tarybų patvirtintose savivaldybių aplinkos monitoringo programose.

71. Ūkio subjektai vykdo ūkio subjektų technologinių procesų monitoringą, ūkio subjektų taršos šaltinių išmetamų ir išleidžiamų teršalų monitoringą, ūkio subjektų poveikio aplinkos kokybei monitoringą, ūkio subjektų aplinkos radiologinį monitoringą ir seisminių įvykių monitoringą, teikia monitoringo duomenis atitinkamoms viešojo valdymo institucijoms ir nustatyta tvarka informuoja visuomenę. Ūkio subjektų monitoringo duomenys skelbiami informacinėje sistemoje AIVIKS.

72. Nacionaliniuose teisės aktuose įtvirtinti institucijų bendradarbiavimo keičiantis informacija apie aplinką pagrindai. Pavyzdžiui, AAA duomenų teikimo sutarties pagrindu teikia valstybės institucijoms informaciją (kaupiama AIVIKS sistemoje) apie chemines medžiagas ir cheminius mišinius, įskaitant konfidencialius duomenis.

73. Radiacinės saugos centras vykdo Valstybinį aplinkos radiologinį monitoringą ir jonizuojančiosios spinduliuotės dozės galios monitoringą. Informacija apie atliktą Valstybinio aplinkos radiologinio monitoringo tyrimų rezultatus visuomenei yra teikiama ataskaitose, pateiktose Radiacinės saugos centro interneto svetainėje rsc.lrv.lt. Jonizuojančiosios spinduliuotės dozės galios rezultatai visuomenei tiesiogiai teikiami Radiacinės saugos centro interneto svetainėje, skiltyje Radiacinis fonas Lietuvoje. Minėtų monitoringų rezultatai taip pat teikiami Europos Komisijos tinklams HELCOM ir EURDEP.

74. Higienos institutas kasmet rengia Lietuvos maudyklų vandens kokybės ataskaitas ir jas teikia Europos Komisijai. Taip pat rengiamos visuomenės informavimo apie klimato

pokyčius, jų keliamas grėsmės žmonių sveikatai ataskaitos. Informacija apie maudyklų vandens kokybę skelbiama institucijos interneto svetainėje.

5 straipsnio 1 dalies c punktas - informacijos pateikimas nedelsiant ypatingos padėties atveju

75. Ekstremaliųjų situacijų valdymą šalyje reglamentuoja Krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymas, šio įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai, Valstybinis ekstremaliųjų situacijų valdymo planas. Plane apibrėžtos institucijų funkcijos ir veiksmai valdant valstybės lygio ekstremaliąsias situacijas ir šalinant jos padarinius, numatyta situacijų valdymo schema, paskirtos atsakingos ir remiančios institucijos kiekvienos situacijos atveju. Taip pat ekstremaliųjų situacijų valdymo planus rengia ministerijos, savivaldybių institucijos, kiti svarbūs subjektai.

76. Informacijos teikimo visuomenei ekstremaliųjų situacijų atveju pagrindai ir tvarka įtvirtinti Aplinkos apsaugos įstatyme, Krizių valdymo ir civilinės saugos įstatyme, Vyriausybės nutarimais patvirtintuose Valstybiniame gyventojų apsaugos plane branduolinės avarijos atveju ir Gyventojų informavimo įvykus radiacinei ar branduolinei avarijai tvarkoje, taip pat PAGD direktoriaus patvirtintuose Perspėjimo apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją priemonių, gyventojų, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų, ūkio subjektų ir veiklos vykdytojų perspėjimo apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją tvarkos apraše, Gyventojų, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų, ūkio subjektų ir veiklos vykdytojų informavimo ekstremaliųjų situacijų valdymo klausimais tvarkos apraše, bei aplinkos ir sveikatos apsaugos ministrų patvirtintame Visuomenės, suinteresuotų institucijų ir įstaigų informavimo apie aplinkos oro užterštumo lygius tvarkos apraše, ir kt.

77. Krizių valdymo ir civilinės saugos įstatyme numatyta, kad gyventojai, valstybės institucijos ir ūkio subjektai apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją perspėjami nedelsiant, apibrėžtas perspėjimo ir informavimo organizavimas ir vykdymas.

78. Pagrindinės institucijos, užtikrinančios tinkamą ir greitą visuomenės informavimą apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją aplinkos srityje: LRVK NKVC, savivaldybių administracijos, PAGD, AAA, AAD, LHMT, Nacionalinis visuomenės sveikatos centras, Ekstremalių sveikatai situacijų centras, Policijos ir kitos specialiosios tarnybos.

79. Nacionaliniuose teisės aktuose įtvirtinti aukščiau nurodytų institucijų bendradarbiavimo pagrindai, keitimosi informacija tvarka ekstremaliųjų situacijų, avarijų atveju.

80. Visuomenė apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją, avariją informuojama pranešimais kompetentingų institucijų interneto svetainėse, per populiarias žiniasklaidos priemones, nustatytais atvejais, siunčiant trumpąsias sms žinutes, korinio transliavimo pranešimais. Visuomenė taip pat informuojama apie tai, kokių tolimesnių veiksmų turėtų imtis, kad būtų užtikrinta žmonių sveikatos ir turto apsauga.

5 straipsnio 2 dalis - užtikrinamas skaidrus informacijos pateikimas visuomenei, informacija yra laisvai prieinama

81. Remiantis informacijos apie aplinką teikimą reglamentuojančiais teisės aktais, institucijos įpareigos rinkti, skleisti informaciją, užtikrinti informacijos prieinamumą ir aiškumą. Pagalbą visuomenei, įgyvendinant „vieno langelio“ principą, taip pat teikia institucijose paskirta informacijos atstovo tarnyba (žr. atsakymą, pateiktą prie 3 straipsnio 2 dalies įgyvendinimo).

82. Institucijos deda reikiamas pastangas, kad jų turima arba joms skirta informacija apie aplinką būtų lengvai prieinama visuomenei per viešąsias telekomunikacijų priemones (internetu tinklalapius, elektronines duomenų bazines) arba būtų laikoma tokia forma arba tokiu formatu, kai informaciją galima iš karto atkurti arba gauti kompiuterinių telekomunikacijų arba kitomis elektroninėmis priemonėmis (Informacijos apie aplinką teikimo tvarkos aprašo 21 punktas).

83. Pavyzdžiui, vadovaujantis Visuomenės, suinteresuotų institucijų ir įstaigų informavimo apie aplinkos oro užterštumo lygius tvarkos aprašu, informacijos apie aplinkos oro užterštumo lygį reguliarią teikimą visuomenei, suinteresuotoms institucijoms ir įstaigoms organizuoja AAA. Apie aplinkos oro užterštumo lygį informuojama internete, per radiją ir (ar) televiziją, ir (ar) spaudą, ir (ar) leidiniuose, ir (ar) kt. viešąsias telekomunikacijų priemones. Aplinkos oro užterštumo normose nustatytų normų viršijimo atvejais AAA

informaciją apie teršalų koncentraciją aplinkos ore papildomai teikia organizacijoms ir įstaigoms jų nurodytais elektroninio pašto adresais.

5 straipsnio 3 dalis - informacijos perkėlimas palaipsniui į elektronines duomenų bazines

84. Siekiant užtikrinti platesnį, greitesnį informacijos apie aplinką prieinamumą nacionaliniuose teisės aktuose įtvirtinta pareiga internetinėje erdvėje skelbti:

- (a) informaciją apie institucijos veiklą, su institucijos veikla susijusius teisės aktų pažeidimus;
- (b) teisės aktų projektus ir priimtus teisės aktus (teisės aktų informacinė sistema (TAIS), teisės aktų registras (TAR));
- (c) aplinkos būklės ataskaitas;
- (d) informaciją, susijusią su planuojama ūkine veikla, galinčia daryti reikšmingą poveikį aplinkai ir kt.

85. Visuomenė aktualią informaciją apie aplinką (informaciją apie upių baseinus, vandens telkinių kokybę, įvairių tarptautinių projektų ataskaitas, konferencijų apžvalgas, mokslo tyrimų aplinkos monitoringo srityje ataskaitas, valstybinio oro monitoringo matavimų duomenis, su taršos integruota prevencija ir kontrole susijusią medžiagą, žemėlapius, įvairias schemas, orų prognozes ir t. t.) gali rasti kompetentingų institucijų – AAA, LHMT ir kt. - interneto svetainėse.

86. Lietuvoje taip pat veikia šios el. informacinės duomenų bazės, el. paslaugų portalai:

- (a) *Aplinkos informacijos valdymo integruota kompiuterinė sistema (AIVIKS)* - sistema, skirta rinkti, sisteminti, kaupti duomenis apie aplinką ir užtikrinti duomenų, informacijos viešumą;
- (b) *Lietuvos erdvinės informacijos portalas* - apima valstybės, savivaldos, verslo ir NVO geografinius (erdvėje orientuotus) duomenis ir su jais susijusią informaciją;
- (c) *Žemėtvarkos planavimo dokumentų rengimo informacinė sistema*, kuri sudaro sąlygas asmenims, taip pat planavimo organizatoriams, planavimo sąlygas teikiančioms institucijoms, dokumentų rengėjams, šiuos dokumentus derinančioms, teritorijų planavimo priežiūrą atliekančioms, dokumentus tvirtinančioms institucijoms dokumentų rengimo, svarstymo su visuomene, derinimo bei viešinimo procesus atlikti elektroninėmis priemonėmis.
- (d) *Teritorijų planavimo dokumentų rengimo ir teritorijų planavimo proceso valstybinės priežiūros informacinė sistema* sudaro sąlygas viešo teritorijų planavimo proceso ir visuomenės dalyvavimo jame užtikrinimą, suteikiant visuomenei teisę gauti informaciją, dalyvauti priimant sprendimus ir ginti savo pažeistas teises teritorijų planavimo procese.
- (e) AM ir jai pavaldžių institucijų administruojami registrai ir sistemos: Aplinkosaugos apsaugos kontrolės informacinė sistema; Aplinkosaugos leidimų informacinė sistema; Saugomų teritorijų valstybės kadastrą; suteikia galimybę sklypų savininkams sužinoti ar sklypai (ne)patenka į saugomą teritoriją; atsisiųsti konkrečios saugomos teritorijos erdvinis duomenis; generuojami išrašai apie LR saugomų teritorijų valstybės kadastro objektus; Upių, ežerų ir tvenkinių kadastrą; Požeminio vandens informacinė sistema; Valstybinę geologijos informacinė sistema; Žemės gelmių registrą; Saugomų rūšių informacinė sistema; Teritorijų planavimo duomenų registrą; Statybos leidimų ir statybos valstybinės priežiūros informacinė sistema „Infostatyba“; Atliekų tvarkytojų valstybės registrą; Vieningą gaminių, pakuočių ir atliekų apskaitos informacinę sistemą (GPAIS).

5 straipsnio 4 dalis - spausdinama ir platinama nacionalinės aplinkos būklės ataskaita, įskaitant informaciją apie aplinkos kokybę ir aplinkai teikiančią naštą

87. AM ir jai pavaldžios institucijos organizuoja arba dalyvauja rengiant leidinius ir apibendrintą internete talpinamą informaciją apie aplinkos būklę Lietuvoje, taip pat intensyviai dalyvauja rengiant leidinius apie Europos aplinkos būklę (angl. *State of the Environment Report – SOER*), organizuojamus Europos aplinkos agentūros. Skaitmeninės šių leidinių versijos skelbiamos AM ir AAA tinklalapiuose, spausdintas leidinio variantas platinamas visuomenei, valdžios ir mokslo institucijoms. Atitinkamai daugumą aplinkos kokybės duomenų analizių galima rasti internete, pvz., tyrimų, skirtų aplinkos būklės vertinimui ir valstybinio aplinkos monitoringo uždaviniui įgyvendinimui, ataskaitos – AAA internetinėje svetainėje. LHMT rengia ir internetiniame puslapyje adresu www.meteo.lt talpina Dešimtadienių, mėnesių ir metų meteorologinių ir hidrologinių sąlygų apžvalgas, rengia ir skelbia Hidrometeorologijos metraščius, Lietuvos klimato būklės ir stichinių hidrometeorologinių reiškinių apžvalgas.

5 straipsnio 5 dalis - informacijos platinimo priemonės

88. Konvencijos 5 straipsnio 5 dalyje įvardyti teisės aktai, dokumentai, skelbiami AM ir jai pavaldžių institucijų, taip pat kitų viešojo valdymo institucijų interneto svetainėse. Teisės aktai skelbiami el. informacinėse sistemose TAIS ir TAR (žiūrėti informaciją apie 5 straipsnio 3 dalies įgyvendinimą).

5 straipsnio 6 dalis - priemonės, kuriomis operatoriai skatinami aktyviai skleisti informaciją apie savo veiklą, galinčią daryti, darančią didelį poveikį aplinkai

89. Nacionaliniuose teisės aktuose įtvirtinti reikalavimai ūkio subjektams skleisti informaciją apie savo veiklą, galinčią daryti, darančią didelį poveikį aplinkai. Ūkio subjektai vykdo taršos šaltinių ir poveikio aplinkai monitoringą, teikia monitoringo duomenis atitinkamoms viešojo valdymo institucijoms ir nustatytais atvejais informuoja visuomenę. Pavyzdžiui, ūkio subjektai, vykdanys taršos šaltinių išmetamų į aplinkos orą ir paviršinį vandenį nuolatinius matavimus, privalo viešai internete skelbti ir nuolat atnaujinti taršos šaltinių išmetamų/išleidžiamų teršalų monitoringo nuolatinių matavimų rezultatus.

90. Veiklos vykdytojai lėšas, gautas už perleistus apyvartinius taršos leidimus ir Kioto vienetus, privalo naudoti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų mažinimo ir kitoms aplinkos taršą mažinančioms priemonėms įgyvendinti (aplinkai palankioms technologijoms diegti, energijos efektyvumui didinti, atsinaujinantiems energijos šaltiniams panaudoti, miškams įveisti, mokslo tiriamiesiems darbams ir jų sklaidai, ūkio subjektams konsultuoti ir mokyti, visuomenei informuoti ir šviesti klimato kaitos politikos valdymo ir įgyvendinimo klausimais ir kitoms priemonėms). Ataskaitos apie lėšų, gautų už perleistus apyvartinius taršos leidimus ir Kioto vienetus, paskirstymą ir panaudojimą skelbiamos AM tinklalapyje.

91. Lietuvoje taikomas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 761/2001 dėl organizacijų savanoriško dalyvavimo Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemoje (EMAS) 761/2001. Įmonės, įdiegusios EMAS, kiekvienais metais informuoja visuomenę ir AAA apie pasiektus rezultatus. Įmonėms, paženklinusioms gaminius ekologiniu ženklu, sudaroma galimybė informuoti visuomenę platinant informaciją AAA interneto svetainėje. Ūkio subjektas, atlikdamas vykdomos veiklos stebėseną, įdiegdamas pažangias technologijas ir savanoriškai dalyvaudamas EMAS, skatinamas aplinkosauginės kontrolės aspektu, jam suteikiamas mažesnis rizikos laipsnis.

5 straipsnio 7 dalis - informacijos pateikimo priemonės

92. AM ir jai pavaldžios institucijos spausdina įvairią faktinę bei analitinę teminę informaciją apie aplinką, tarptautinius susitarimus, kurių sąrašą galima rasti AM interneto svetainėje. Siekiant efektyvumo ir resursų taupymo, periodinius, dalomuosius leidinius pakeitė bendravimas su masinės žiniasklaidos priemonėmis, interneto svetainės, socialiniai tinklai.

5 straipsnio 8 dalis - priemonės, užtikrinančios informacijos apie produktus teikimą

93. Ekologinį ženklumą ir su juo susijusius visuomeninius santykius Lietuvoje reglamentuoja 2009-11-25 Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 66/2010 dėl ES ekologinio ženklo suteikimo, taip pat vadovaujamosi EB ekologinio ženklo suteikimo kriterijais atitinkamoms produktų grupėms. Informacija apie ekologinį ženklumą skelbiama, nuolat atnaujinama AAA internetinėje svetainėje. AAA organizuoja seminarus į kuriuos kviečiami pramonės, mokslo ir visuomeninių organizacijų atstovai; seminaruose pateikiama informacija apie EB ekologinio ženklo suteikimo galimybes ir privalumus.

5 straipsnio 9 dalis - išleidžiamų ir perduodamų teršalų registro sukūrimas

94. Lietuva IPTR protokolą ratifikavo 2009 m. 2004-2005 m. laikotarpiu Lietuva duomenis teikė Europos išleidžiamų ir perduodamų teršalų registrui (E-IPTR), o 2006 m. sukūrė nacionalinį registrą (IPTR). Pastarasis sukurtas vadovaujantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1666/2006 dėl Europos išleidžiamų ir perduodamų teršalų registro sukūrimo ir iš dalies keičiantį Tarybos direktyvas 91/689/EEB ir 96/61/EB (Reglamentas Nr. 1666/2006) nuostatomis. Siekiant užtikrinti tinkamą Reglamento Nr. 1666/2006 įgyvendinimą, 2006-12-29 priimtas aplinkos ministro įsakymas Nr. D1-631 dėl duomenų teikimo į nacionalinį registrą, nustatantis duomenų teikimo tvarką (duomenų turinį, duomenų teikimo periodiškumą, kompetentingą instituciją, kuriai teikiami duomenys ir pan.).

95. AAA paskirta kompetentinga institucija, kuriai veiklos operatoriai nurodytų teisės aktų pagrindu kasmet teikia duomenis, informaciją naudodami IS „AIVIKS“. Veiklos operatoriai turi teikti tik tuos reglamente nurodytus duomenis ir informaciją, kurie nėra pateikti teikiant ataskaitas pagal aplinkos ministro patvirtintus Teršalų išmetimo į aplinkos orą apskaitos ir

ataskaitų teikimo t, Vandens naudojimo ir nuotekų tvarkymo apskaitos tvarkos aprašus, ir Atliekų susidarymo ir tvarkymo apskaitos ir ataskaitų teikimo taisyklių reikalavimus (siekiant sumažinti administracinę naštą operatoriams ir siekiant išvengti teikiamos informacijos dubliavimo). Šių ataskaitų duomenys, išskyrus atliekų susidarymo ir tvarkymo apskaitos duomenis, kurie teikiami į IS „GPAIS“, taip pat teikiami į IS „AIVIKS“, yra integruoti su nacionaliniu IPTR, o jų duomenys sudaro virš 80% IPTR apimtį. AAA vertina gautų duomenų, informacijos kokybę, esant reikalui, turi teisę prašyti veiklos operatorių patikslinti pateiktus duomenis ir informaciją ar juos papildyti ir Reglamento Nr. 1666/2006 nustatyta tvarka teikia juos Europos Komisijai.

96. Nacionalinio IPTR duomenys skelbiami AAA interneto svetainėje, yra laisvai prieinami visuomenei, teikiami nemokamai. Elektroninėje erdvėje taip pat teikiama informacija apie E-IPTR, kuriame pateikiami duomenys ir informacija apie kitų Europos Sąjungos šalių, Norvegijos, Islandijos ir Lichtenšteino didžiausius teršėjus.

XII. Kliūtys, su kuriomis susiduriama įgyvendinant 5 straipsnį

Ivardinkite kliūtis, su kuriomis susiduriama įgyvendinant bet kurią iš 5 straipsnio dalių.

Atsakymas:

-

XIII. Kita informacija, susijusi su 5 straipsnio nuostatų taikymo praktika

Pateikite kitą informaciją, susijusią su praktiniu 5 straipsnio nuostatų (informacijos apie aplinką rinkimas ir platinimas) taikymu, pavyzdžiui, ar renkama platinamos informacijos statistika?

Atsakymas:

97. Valstybinė duomenų agentūra rengiamą statistinę informaciją skelbia Oficialiosios statistikos portale osp.stat.gov.lt.

98. Informacijos apie aplinką rinkimas ir sklaida taip pat užtikrinama priemonių, patvirtintų sveikatos apsaugos srityje, pagalba. Pavyzdžiui, Higienos institutas kasmet rengia apibendrintą praėjusiųjų metų ataskaitą apie šių įstaigų veiklą, susijusią su klimato kaita; kaitros ir speigo laikotarpius; gyventojų ligotumą su klimato kaita susijusiomis alerginėmis ligomis; kraujasiurblių nariuotakojų, galinčių platinti užkrečiamąsias ligas, paplitimą bei sergamumą nariuotakojų platinamomis ligomis; taikytas prevencijos priemones; visuomenės informavimą apie klimato kaitos keliamas grėsmes. Taip pat, rengiamos aplinkos ir sveikatos rodiklių metinės ataskaitos.

99. Lietuvos oro monitoringo duomenys „on-line“ režimu teikiami harmonizuoto visai Europai oro užterštumo indekso skaičiavimui (pradėjo veikti nuo 2018 m. lapkričio mėn.), tam, kad operatyvi informacija apie oro kokybę būtų kuo plačiau prieinama Europos visuomenei.

XIV. Su 5 straipsnio nuostatų įgyvendinimu susijusių tinklalapių adresai

Esant galimybei, pateikite susijusių interneto tinklalapių adresus:

100.
 AM - am.lrv.lt
 AAA – aaa.lrv.lt; gamta.lt
 TAIS - <https://e-seimas.lrs.lt/portal/documentSearch/lt>
 TAR - e-tar.lt
 AIVIKS - aplinka.lt/web/guest
 Lietuvos erdvinės informacijos portalas - geoportal.lt
 Žemėtvarkos planavimo dokumentų rengimo informacinė sistema - zpdri.lt/zpdri/
 Teritorijų planavimo dokumentų rengimo ir teritorijų planavimo proceso valstybinės priežiūros informacinė sistema - planuojustatau.lt
 GPAIS - gpais.eu/
 LHMT - meteo.lt/lt ; klimatokaite.lt
 Oro užterštumo indeksas - airindex.eea.europa.eu
 LGT – lgt.lrv.lt
 Radiacinės saugos centras - rsc.lrv.lt
 Higienos institutas – hi.lt
 Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos – nvsc.lrv.lt
 Ekstremalių sveikatai situacijų centras – essc.lrv.lt

XV. Teisinės, reguliavimo ir kitos priemonės, įgyvendinančios 6 straipsnio nuostatas (visuomenės dalyvavimas priimant sprendimus dėl konkrečios veiklos)

Išvardinkite teises, reguliavimo ir kitas priemones, įgyvendinančias 6 straipsnyje minimas nuostatas dėl visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus dėl konkrečios veiklos.

Paašškinkite, kaip įgyvendinta kiekviena iš 6 straipsnio dalių. Aprašykite su šio straipsnio nuostatomis susijusių 2 straipsnio apibrėžimų perkėlimą ir nediskriminavimo reikalavimą, įvardintą 3 straipsnio 9 dalyje. Taip pat konkrečiai aprašykite:

- (a) priemonės, kurių imamasi siekiant užtikrinti, kad **(1 dalis)**:
 - (i) 6 straipsnio nuostatos būtų taikomos priimant sprendimus dėl leidimų išdavimo planuojamos veiklos rūšims, išvardintoms Konvencijos I priede;
 - (ii) 6 straipsnio nuostatos būtų taikomos priimant sprendimus dėl planuojamų veiklos rūšių, neišvardintų I priede, tačiau galinčių turėti didelį poveikį aplinkai.
- (b) priemonės, kurių imamasi siekiant užtikrinti, kad suinteresuota visuomenė apie nurodomus 2 dalyje klausimus yra informuojama sprendimo priėmimo proceso pradžioje, šiuos veiksmus atliekant adekvačiai, laiku ir veiksmingai **(2 dalis)**;
- (c) priemonės, kurių imamasi siekiant užtikrinti, kad visuomenės dalyvavimo procedūrose būtų laikomasi nustatytų terminų **(3 dalis)**;
- (d) priemonės, siekiant užtikrinti visuomenės dalyvavimą pradiniam etape **(4 dalis)**;
- (e) priemonės, kuriomis būsimieji paraiškų teikėjai skatinami prieš pateikiant prašymą gauti leidimą išsiaiškinti, kokios yra suinteresuotos visuomenės grupės, organizuoti svarstymus ir teikti informaciją **(5 dalis)**;
- (f) priemonės, kurių imamasi siekiant užtikrinti, kad **(6 dalis)**:
 - (i) kompetentingos valstybės institucijos suinteresuotai visuomenei visuomenės dalyvavimo procedūros metu suteiktų prieigą prie visos su sprendimo priėmimu susijusios, 6 straipsnyje nurodytos, informacijos;
 - (ii) kompetentingos institucijos suinteresuotai visuomenei teiktų šioje dalyje išvardytą informaciją;

- (g) priemonės, kurių imamasi siekiant užtikrinti, kad visuomenės dalyvavimo procedūros leistų visuomenės atstovams teikti pasiūlymus, informaciją, analizę ar nuomonę, kuri, jų manymu, sietina su planuojama veikla (**7 dalis**);
- (h) priemonės, kuriomis naudojamosi siekiant užtikrinti, kad atitinkamame sprendime deramai atspindėtų visuomenės dalyvavimo rezultatai (**8 dalis**);
- (i) priemonės, naudojamos užtikrinti tinkamą visuomenės informavimą apie priimtą sprendimą (**9 dalis**);
- (j) priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti, kad valstybės institucijai svarstant iš naujo ar atnaujinant veiklos, išvardytos 1 dalyje, įgyvendinimo sąlygas, šio straipsnio 2-9 dalių nuostatos taikomos su atitinkamais pakeitimais ir tais atvejais, kai yra tikslinga (**10 dalis**);
- (k) priemonės, kurių imamasi šio straipsnio nuostatas taikant sprendimams, susijusiems su leidimų išdavimu dėl apgalvoto genetiškai modifikuotų organizmų išleidimo į aplinką (**11 dalis**).

Atsakymas:

101. Konvencijos 2, 6 straipsniuose minimos sąvokos pateikiamos ir Lietuvos teisės aktuose. Aplinkos apsaugos įstatymo 7 straipsnyje apibrėžtos suinteresuotos visuomenės, kitų fizinių ir juridinių asmenų teisės, tarp jų ir teisė nustatyta tvarka dalyvauti planuojamos ūkinės veiklos atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo (atrakos dėl PAV) ir poveikio aplinkai vertinimo (PAV) procesuose, reikalauti, kad būtų nutrauktas kenksmingas ūkinės veiklos objektų poveikis aplinkai, įstatymų nustatyta tvarka teikti pasiūlymus dėl PAV privalomumo.

102. Aplinkos apsaugos įstatymo 8 straipsnyje numatytos valstybės institucijų pareigos, tarp jų: tenkinti arba motyvuotai atmesti piliečių, suinteresuotos visuomenės, kitų juridinių ir fizinių asmenų pasiūlymus aplinkos apsaugos klausimais; įvertinti ir atsižvelgti į suinteresuotos visuomenės pasiūlymus atlikti PAV (kai planuojamai ūkinei veiklai atliekama atranka dėl PAV); įvertinti ir atsižvelgti į suinteresuotos visuomenės pasiūlymus dėl PAV ir galimo planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai; skatinti piliečius, suinteresuotą visuomenę, kitus juridinius ir fizinius asmenis dalyvauti priimant ir įgyvendinant sprendimus aplinkos apsaugos srityje.

103. „Suinteresuota visuomenė“ suprantama kaip vienas arba daugiau fizinių ar juridinių asmenų, kuriems daro arba gali daryti poveikį sprendimai, veiksmai ar neveikimas aplinkos ir jos apsaugos bei gamtos išteklių naudojimo srityje arba kurie yra suinteresuoti šių sprendimų procesu. Pagal šią apibrėžtį asociacijos ir kiti viešieji juridiniai asmenys (išskyrus valstybės ar savivaldybės, jų institucijų įsteigtus juridinius asmenis), kurie įsteigti teisės aktų nustatyta tvarka ir skatina aplinkos apsaugą, visais atvejais laikomi suinteresuotais asmenimis (Aplinkos apsaugos įstatymo 1 straipsnis).

104. Specifinės visuomenės, suinteresuotos visuomenės teisės, konkrečių visuomeninių santykių kontekste naudojamos sąvokos (pvz., suinteresuotos visuomenės sąvoka PAV procese) apibrėžtos specialiuosiuose teisės aktuose: PAV įstatyme, Teritorijų planavimo įstatyme ir kt.

6 straipsnio 1 dalis - veikla, kuriai taikomas Konvencijos 6 straipsnis

105. Konvencijos I priede išvardintos veiklos rūšys numatytos PAV įstatymo 1-2 prieduose. 1 priede numatytos planuojamos ūkinės veiklos, kurioms atliekamas PAV, 2 priede – veiklos, kurių atžvilgiu atliekama atranka dėl PAV.

106. 2017 m. pabaigoje įsigaliojo PAV įstatymo pakeitimai, kuriais atskirti atrankos dėl PAV ir PAV procesai. Iš naujo apibrėžtos atsakingos institucijos ir kitų subjektų teisės ir pareigos. Numatyta daugiau pareigų atsakingajai institucijai. Nuo 2023 m. pradžios įsigaliojusiais PAV įstatymo pakeitimais papildomai detalizuotos visuomenės informavimo procedūros ir numatyta pareiga visoms procese dalyvaujančios institucijos pagal kompetenciją turi analizuoti ir vertinti ne tik PAV dokumentus, bet ir suinteresuotos visuomenės pasiūlymus ir jų įvertinimą.

107. Tais atvejais, kai planuojamos ūkinės veiklos atžvilgiu netaikomos PAV procedūros, tačiau šiai veiklai turi būti nustatomos arba tikslinamos sanitarinės apsaugos zonų ribos, atliekamas tokios veiklos poveikio visuomenės sveikatai vertinimas (PVSU). PVSU atlikimo tvarka, sąlygos, visuomenės informavimo ir dalyvavimo nuostatos įtvirtytos PAV įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atvejų tvarkos apraše (PVSU tvarkos aprašas). Atlikusi PVSU kompetentinga institucija priima sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių. Nuo 2022-09-01 nustatyta, kad skelbimai apie planuojamos ūkinės veiklos PVSU viešinimo procedūras skelbiami ne tik PVSU ataskaitos rengėjo ar ūkinės veiklos organizatoriaus pasirinktose žiniasklaidos priemonėse, bet ir NVSC interneto svetainėje ne vėliau kaip per 2 darbo dienas nuo šios informacijos gavimo. Tuo būdu buvo padidintos visuomenės galimybės vienoje vietoje patogiai gauti informaciją apie parengtas PVSU ataskaitas ir jų viešinimą.

108. Konvencijos 6 straipsnis taikomas išduodant taršos integruotos prevencijos ir kontrolės (TIPK) leidimus. TIPK leidimų išdavimą reglamentuoja Aplinkos apsaugos įstatymas, Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo taisyklės (TIPK taisyklės).

6 straipsnio 2 dalis - efektyvus, tinkamas ir laiku vykdomas visuomenės informavimas

Atrankos dėl PAV ir PAV procesai

109. Visuomenės informavimą ir dalyvavimą atrankos dėl PAV ir PAV procesuose detalčiai reglamentuoja PAV įstatymas, atrankos dėl PAV tvarkos aprašas, PAV tvarkos aprašas. Šiuose teisės aktuose numatytos visuomenės informavimo ir dalyvavimo procedūros, terminai, asmenys, atsakingi už visuomenės informavimą ir dalyvavimo užtikrinimą, išvardintos šių asmenų funkcijos.

110. Tuo atveju, jei visuomenė mano, kad šios Konvencijos garantuojamos teisės buvo pažeistos, t. y. institucijos nesilaikė informavimo pareigos, informavo ne laiku ar netinkamai, teisės aktų nustatyta tvarka gali kreiptis: (a) į netinkamai veikusią, neveikusią instituciją su prašymu įvertinti, ar atsakingi pareigūnai atliko jiems teisės aktų pagrindu pavestas pareigas; (b) Seimo kontrolierių; (c) Lietuvos administracinių ginčų komisiją; (d) administracinę teismą.

PVSV procesas

111. PVSV tvarkos apraše apibrėžtos suinteresuotos visuomenės ir kitos su visuomenės informavimu susijusios sąvokos, numatyti alternatyvūs visuomenės informavimo būdai: popierinė spauda, seniūnijos skelbimų lenta, elektroninė erdvė, informacijos teikimo terminai, pateikiamas privalomai skelbtinos informacijos apie planuojamą ūkinę veiklą sąrašas.

TIPK leidimų išdavimas

112. TIPK taisyklėse numatyta, kad paraiškoje TIPK leidimui gauti turi būti pateikta visuomenei suprantama netechninio pobūdžio informacija, turi būti išskiriami svarbiausi planuojamos veiklos aspektai. Visuomenei turi būti sudarytos galimybės teikti pastabas ir pasiūlymus, į kuriuos turi būti atsižvelgiama priimant sprendimą dėl leidimo išdavimo. Suinteresuota visuomenė turi teisę skųsti kompetentingos institucijos priimtą sprendimą. Šios nuostatos garantuoja efektyvų visuomenės dalyvavimą TIPK leidimų išdavimo procese.

6 straipsnio 3 dalis – terminai

Atrankos dėl PAV ir PAV procesai

113. PAV įstatyme ir Atrankos dėl PAV ir PAV tvarkos aprašuose įtvirtinti visuomenės informavimo ir dalyvavimo terminai, kurie per ataskaitinį laikotarpį nebuvo keičiami. Pažymėtina, kad visuomenė gali teikti pastabas ir pasiūlymus visą laikotarpį nuo pirmojo PAV ataskaitos pavišimo iki 10 darbo dienų termino nuo PAV ataskaitos gavimo atsakingoje institucijoje dienos pabaigos. Atsakinga institucija per 3 darbo dienas informuoja visuomenę apie priimtą sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai.

PVSV procesas

114. PVSV tvarkos apraše nustatyti visuomenės informavimo ir dalyvavimo PVSV procese terminai taip pat nebuvo keičiami per ataskaitinį laikotarpį.

TIPK leidimų išdavimas

115. Aplinkos apsaugos agentūra, gavusi paraišką dėl TIPK leidimo išdavimo apie tai per 5 darbo dienas informuoja visuomenę.

116. Suinteresuota visuomenė turi teisę susipažinti su informacija ne trumpiau kaip 15 darbo dienų nuo informacijos apie gautą paraišką paskelbimo dienos. Pasiūlymus ir pastabas dėl paraiškos ir leidimo išdavimo ar pakeitimo suinteresuotoji visuomenė turi teisę teikti nuo pranešimo paskelbimo apie paraiškos gavimą dienos.

6 straipsnio 4 dalis - priemonės, užtikrinančios visuomenės dalyvavimą ankstyvame sprendimų priėmimo etape

117. Vadovaujantis nacionaliniais teisės aktais, ankstyvas visuomenės dalyvavimas užtikrinamas pačiame ankstyviausiame etape, kai visos galimybės atviros.

118. Visuomenė informuojama apie gautą atrankos informaciją ir galimybę teikti pasiūlymus dėl atrankos informacijos per 3 darbo dienas, kai šią informaciją gauna atsakingoji institucija. Visuomenė taip pat informuojama apie pranešimą apie PAV pradžią arba PAV programą, kuri rengiama pirminėje PAV procedūrų stadijoje.

119. TIPK taisyklėse įtvirtinta, jog kompetentinga institucija - AAA - užtikrina, kad būtų sudarytos sąlygos ankstyvam ir veiksmingam suinteresuotos visuomenės dalyvavimui tiek išduodant leidimą naujiems įrenginiams, tiek keičiant leidimą.

6 straipsnio 5 dalis - *potencialių pareiškėjų skatinimas vykdyti išankstinį visuomenės informavimą, užtikrinti visuomenės dalyvavimą*

120. Teisės aktuose nenumatytas reikalavimas skatinti planuojamos ūkinės veiklos vykdytojus identifikuoti suinteresuotos visuomenės dalį, pradėti diskusijas iki procedūrų vykdymo pradžios.

121. Atsižvelgiant į susiklosčiusią nacionalinę praktiką, būsimi prašymų teikėjai įgyvendina išankstinį visuomenės informavimą, nustato suinteresuotą visuomenę rezonansinės planuojamos veiklos (veikla, svarbi valstybės mastu, ypatingai svarbi tam tikram regionui ir pan.) atveju.

6 straipsnio 6 dalis - *išsamios informacijos apie planuojamą veiklą pateikimas visuomenei*

Atrankos dėl PAV ir PAV procesai

122. Visuomenė gali susipažinti su visa informacija, susijusia su planuojama ūkine veikla, kurios atžvilgiu atliekamos atrankos dėl PAV ar PAV procedūros. Atsakinga institucija informaciją skelbia savo tinklalapyje. PVSV ataskaitos rengėjas skelbia PVSV ataskaitą, o atsakingos institucijos, tokios kaip NVSC – savo interneto svetainėje skelbia pranešimą apie gautą ataskaitą, o AAA skelbia pranešimą apie gautą paraišką TIPK leidimui išduoti.

16 straipsnio 7 dalis - *visuomenės komentary, pastabų teikimas*

Atrankos dėl PAV ir PAV procesai

123. Visuomenė turi teisę nustatytais terminais teikti pastabas ir pasiūlymus atrankos dėl PAV ir PAV proceso metu. Pasiūlymai neturi būti motyvuoti. Atrankos dėl PAV proceso metu suinteresuota visuomenė pastabas ir pasiūlymus atsakingai institucijai gali teikti raštu, elektroniniu paštu. PAV proceso metu suinteresuota visuomenė turi teisę raštu, elektroniniu paštu, žodžiu (visuomenės supažindinimo su PAV ataskaita metu) teikti pastabas, pasiūlymus, nuomonę, informaciją, analizę atsakingai institucijai, PAV subjektams ir PAV dokumentų rengėjui ar planuojamos ūkinės veiklos organizatoriui.

124. PAV dokumentų rengėjas per visą vertinimo procesą gautus visuomenės pasiūlymus registruoja nustatyta forma ir juos vertina, parengia argumentuotą pasiūlymų įvertinimą. Argumentuotas visuomenės pasiūlymų įvertinimas yra sudėtinė PAV ataskaitos dalis, kuri viešai eksponuojama ir prieinama visuomenei susipažinti.

125. AAA, gavusi jos kompetencijai priklausančius suinteresuotos visuomenės pasiūlymus dėl PAV programos ir (ar) PAV ataskaitos tiesiogiai iš suinteresuotos visuomenės atstovų, atsako jiems raštu per 10 darbo dienų. Agentūra, gavusi jos kompetencijai nepriklausančius suinteresuotos visuomenės pasiūlymus dėl PAV programos, per 5 darbo dienas jų nuasmenintas kopijas pateikia PAV dokumentų rengėjui ir informuoja pasiūlymus pateikusius suinteresuotos visuomenės atstovus, kad pasiūlymai gauti, perduodami PAV dokumentų rengėjui ir bus parengtas suinteresuotos visuomenės pasiūlymų įvertinimas, o šis kartu su patvirtinta PAV programa bus paskelbtas Agentūros interneto svetainėje. Pasiūlymus ir pastabas visuomenės atstovai gali išreikšti ir viešo PAV ataskaitos pristatymo metu.

126. Jeigu po PAV ataskaitos gavimo nustatyto pasiūlymų teikimo termino metu AAA gauna suinteresuotos visuomenės pasiūlymų, pasibaigus šiam terminui, AAA organizuoja susitikimą šiems visuomenės pasiūlymams aptarti, ir kviečia į jį pasiūlymus pateikusius suinteresuotos visuomenės atstovus, planuojamos ūkinės veiklos organizatorių ir PAV dokumentų rengėją. Kartu su kvietimu Agentūra siunčia suinteresuotos visuomenės pasiūlymų nuasmenintas kopijas ir informuoja, kad, neatvykus į pasiūlymų svarstymą, su pasiūlymų svarstymo protokolu ir Agentūros priimtu sprendimu dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai bus galima susipažinti Agentūros interneto svetainėje, kurioje tokia informacija skelbiama. AAA, prieš priimdama sprendimą, nagrinėja PAV dokumentų rengėjo atliktą suinteresuotos visuomenės visų pasiūlymų argumentuotą įvertinimą, kviečiasi besikreipusius visuomenės atstovus ir kitus proceso dalyvius į pasitarimą apsvarstyti jų pateiktus pasiūlymus kartu su kitais PAV proceso dalyviais. Neatvykus į pasiūlymų svarstymą, jie su pasiūlymų svarstymo protokolu gali susipažinti AAA interneto svetainėje.

PVSV procesas

127. Visuomenė turi teisę teikti pastabas ir pasiūlymus viso PVSV proceso metu raštu, elektroniniu paštu, žodžiu viešo PVSV ataskaitos pristatymo susirinkimo metu.

TIPK leidimų išdavimas

128. Pasiūlymus ir pastabas dėl paraiškos ir leidimo išdavimo ar pakeitimo suinteresuotoji visuomenė turi teisę teikti AAA nuo pranešimo paskelbimo apie paraiškos gavimą dienos. Nustatomas ne trumpesnis nei 15 darbo dienų terminas pastaboms pateikti. Gautos pastabos registruojamos, skelbiamos viešai, vertinamos. Apie vertinimo rezultatus pastabas pateikę visuomenės atstovai informuojami raštu.

6 straipsnio 8 dalis - *pareiga atsižvelgti į visuomenės pastabas priimant sprendimą*

Atrankos dėl PAV ir PAV procesas

129. AAA atsižvelgia į gautus suinteresuotos visuomenės pasiūlymus: 1) prieš priimdama atrankos dėl PAV išvadą; 2) prieš tvirtindama PAV programą; 3) nagrinėdama PAV ataskaitą; 4) prieš priimdama PAV sprendimą.

130. Tais atvejais, kai atsakinga institucija yra gavusi suinteresuotos visuomenės pasiūlymus, prieš priimdama sprendimą, šiuos pasiūlymus apsvarsto su suinteresuotos visuomenės atstovais.

PVSV procesas

131. Ataskaitos rengėjas turi parengti argumentuoto visuomenės pasiūlymų įvertinimo dokumentą (jame nurodydamas visuomenės pasiūlymo gavimo datą, asmens, pateikusio pasiūlymą, vardą, pavardę (juridinio asmens pavadinimą) ir adresą, visuomenės pasiūlymą ir aplinkybes, įrodymus, kuriais pagrindžiamas pasiūlymas, visuomenės pasiūlymo argumentuotą įvertinimą, kuriame nurodoma, ar jis pagrįstas ar ne) ir ne vėliau kaip per 30 darbo dienų nuo jų gavimo raštu informuoti pasiūlymus pateikusius visuomenės atstovus, kaip įvertinti jų pasiūlymai. Ataskaitos rengėjas atsižvelgdamas į visuomenės pasiūlymus, kurie argumentuoto visuomenės pasiūlymų įvertinimo dokumente buvo įvertinti kaip pagrįsti, pataiso ataskaitą.

132. Visi dokumentai, susiję su visuomenės informavimu (paskelbimo visuomenės informavimo priemonėse, registruotų laiškų išsiuntimą patvirtinančių dokumentų kopijos, duomenys apie ataskaitos viešą ekspoziciją, viešo visuomenės supažindinimo su ataskaita susirinkimo protokolais, visuomenės pasiūlymų kopijos, atsakymai į visuomenės pasiūlymus, visuomenės pasiūlymų įvertinimo dokumentas), pridedami kaip ataskaitos priedai ir yra nagrinėjami NVSC.

TIPK leidimų išdavimas

133. TIPK taisyklėse įtvirtinta, kad AAA turi užregistruoti gautas visuomenės pastabas ir pasiūlymus, juos išnagrinėti, įvertinti prieš priimdama sprendimą dėl paraiškos priėmimo ar nepriėmimo. Apie suinteresuotos visuomenės pastabų ir pasiūlymų nagrinėjimo rezultatus AAA raštu informuoja pasiūlymus pateikusius suinteresuotos visuomenės atstovus ir veiklos vykdytoją (prieš priimdama sprendimą leidimą išduoti/pakeisti ar neišduoti/nepakeisti).

6 straipsnio 9 dalis - *visuomenės informavimas apie priimtą sprendimą*

134. Atsakinga institucija priimtas atrankos išvadas skelbia savo tinklalapyje.

135. Atsakinga institucija per 3 darbo dienas po PAV sprendimo priėmimo skelbia jį savo interneto tinklalapyje. NVSC savo interneto svetainėje skelbia pranešimą apie priimtą sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių. AAA skelbia savo interneto svetainėje sprendimus dėl leidimų išdavimo, pakeitimo, galiojimo panaikinimo.

6 straipsnio 10 dalis - *užtikrinama, kad persvarstymo, atnaujinimo procedūrų metu taikomos šios taisyklės*

136. Nacionaliniuose teisės aktuose įtvirtinta, kad iš naujo svarstant tam tikros veiklos įgyvendinimo sąlygas yra taikomi Konvencijos 6 straipsnio reikalavimai.

6 straipsnio 11 dalis

137. Informacija apie Konvencijos įgyvendinimą GMO srityje pateikiama prie 6 bis straipsnio ir priedo Nr. I bis įgyvendinimo.

XVI. Kliūtys, su kuriomis susiduriama įgyvendinant 6 straipsnį

Ivardinkite kliūtis, su kuriomis susiduriama įgyvendinant bet kurią iš 6 straipsnio dalių.

Atsakymas:

138. Asociacijos „Kraštovaizdis“ Orhuso konvencijos įgyvendinimo ataskaitos derinimo metu, viešosios konsultacijos metu pateiktose pastabose išreiškė nuomonę, kad nustatyti terminai PAV procese pastaboms teikti (tiek po viešo svarstymo (20 dienų), tiek po pataisytos PAV ataskaitos paskelbimo (10 dienų) yra per trumpi ir suinteresuota visuomenė negali išsamiai susipažinti su ataskaitos turiniu bei pareikšti kvalifikuotai surašytas išsamias pastabas. Nurodė, kad vien jau tokie terminai (įvertinus PAV ataskaitų apimtims) eliminuoja pilnavertį visuomenės dalyvavimą PAV procese. Asociacija nurodė konkretų PAV atvejį, kai dėl dokumento didelės apimties (daugiau nei 4000 lapų) prašė pratęsti numatytus terminus, tačiau į jų prašymus nebuvo atsižvelgta..

139. Astravo AE ir galimybę efektyviai dalyvauti priimant sprendimus yra ilgalaikės, tęstinės ir patvirtintos tarptautinių ekspertų bei atitinkamų konvencijų šalių sprendimais. 2018 m. liepos mėn. Europos branduolinės saugos reguliatorių grupė (ENSREG) paviešino Baltarusijos AE streso testų peržiūros ataskaitą, kurioje konstatuojami saugos trūkumai ir pateiktos rekomendacijos jiems pašalinti. Nepaisant Lietuvos ir Europos Komisijos raginimų, streso testų proceso metu nustatytų saugos trūkumų šalinimo plano parengimas ir paviešinimas Baltarusijai užtruko daugiau nei metus. Lietuva kelia klausimus dėl šio plano tarptautinės peržiūros ir plane nurodytų priemonių savalaikio įgyvendinimo. 2019 m. vykęs Espo konvencija neeilinis šalių susitikimas konstatavo, kad Baltarusija pažeidė Espo konvencijos 4 straipsnio 1 dalį (netinkamas poveikio aplinkai vertinimo dokumentacijos parengimas, netinkamas aikštelių alternatyvų vertinimas), 5 straipsnio a dalį (netinkamos konsultacijos su poveikį patirsiančiomis šalimis) ir 6 straipsnio 1 dalį (netinkamas galutinis sprendimas), nepagrįsdama pasirinktos aikštelės pasirinkimo priimant galutinį sprendimą. 2020 m. ir 2023 m. vykusių Espo konvencijos šalių susitikimų metu priimtuose sprendimuose šie pažeidimai buvo pakartotinai patvirtinti. Šių pažeidimų konstatavimas turinio prasme itin glaudžiai susijęs su Orhuso konvencijos Atitikties komiteto nagrinėtu Lietuvos skundu dėl Lietuvos visuomenės Orhuso konvencijoje įtvirtintų teisių pažeidimo planuojant ir įgyvendinant Astravo AE projektą.

XVII. Kita informacija, susijusi su 6 straipsnio nuostatų taikymo praktika

*Pateikite kitą informaciją, susijusią su **praktiniu 6 straipsnio nuostatų (visuomenės dalyvavimas priimant sprendimus dėl konkrečios veiklos) taikymu**, pavyzdžiui, ar kaupiama statistika, susijusi su visuomenės dalyvavimu priimant sprendimus dėl konkrečios veiklos, taip pat su atsakymu taikyti šio straipsnio nuostatas nacionalinės gynybos tikslais?*

Atsakymas:

-

XVIII. Su 6 straipsnio nuostatų įgyvendinimu susijusių tinklalapių adresai

Esant galimybei, pateikite susijusių interneto tinklalapių adresus:

140.

AM - am.lrv.lt

AAA – aaa.lrv.lt

LGT – lgt.lrv.lt

SAM – sam.lrv.lt

NVSC- nvsc.lrv.lt

XIX. Praktinės ir (arba) kitos nuostatos, užtikrinančios visuomenės dalyvavimą planų ir programų, susijusių su aplinka, rengime pagal 7 straipsnį

Išvardinkite atitinkamas praktines ir (arba) kitokias nuostatas, užtikrinančias visuomenės dalyvavimą planų ir programų, susijusių su aplinka, rengime pagal 7 straipsnį. Aprašykite su šio straipsnio nuostatomis susijusių 2 straipsnio sąvokų perkėlimą ir nediskriminavimo reikalavimą, įvardintą 3 straipsnio 9 dalyje.

Atsakymas:

141. Visuomenės dalyvavimo planų ir programų, susijusių su aplinka, rengime pagrindai įtvirtinti Aplinkos apsaugos įstatyme, Teritorijų planavimo įstatyme. Šiuos įstatymus įgyvendinantys teisės aktai, įtvirtinantys visuomenės dalyvavimo nuostatas:

(a) Visuomenės informavimo ir dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procese tvarkos aprašas;

(b) Visuomenės informavimo, konsultavimo ir dalyvavimo priimant sprendimus dėl teritorijų planavimo nuostatai;

(c) Visuomenės informavimo ir dalyvavimo rengiant planus ir programas, skirtas klimato kaitos valdymui, aplinkos oro ir vandens apsaugai bei atliekų tvarkymui tvarkos aprašas.

142. Pagal Aplinkos apsaugos įstatymą „planai ir programos“ suprantami plačiai, kaip planavimo dokumentai, apibrėžti Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatyme, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatyme, Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatyme, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme ir kituose ūkinės veiklos, gamtotvarkos, kitus aplinkos apsaugos planavimo dokumentus apibrėžiančiuose teisės aktuose, kurie rengiami, tvirtinami ir (arba) priimami pagal galiojančius teisės aktus ar pagal kompetenciją įgyvendinant viešąjį administravimą ir kurių įgyvendinimo pasekmės gali būti reikšmingos aplinkai, įskaitant tokių planų ir programų visiškus ar dalinius pakeitimus;

143. Planų ir programų SPAV tvarkos aprašas nenumato detalios visuomenės informavimo ir dalyvavimo tvarkos, o nukreipia į įgyvendinančius teisės aktus. Nustatyta skirtinga visuomenės informavimo ir dalyvavimo tvarka tais atvejais, kai derinami teritorijų planavimo dokumentai ir ne teritorijų planavimo dokumentai.

144. Pagal Visuomenės informavimo ir dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procese tvarkos aprašą, plano ar programos (ne teritorijų planavimo dokumentų) projekto ir vertinimo viešinimo procedūros susideda iš:

(a) pranešimo visuomenei apie organizatoriaus sprendimą atlikti arba neatlikti plano ar programos vertinimą atlikus atranką;

(b) viešo supažindinimo su plano ar programos vertinimo ataskaita ir plano ar programos projektu;

(c) informavimo apie patvirtintą planą ar programą.

145. Remiantis nustatytais procedūromis, planų ir programų rengimo organizatorius, parengęs atrankos dokumentą, pasikonsultavęs su SPAV vertinimo subjektais, per 10 darbo dienų skelbia (interneto svetainėje ir spaudoje) informaciją apie tai, ar bus vykdomas SPAV ar ne. Tais atvejais, kai SPAV neatliekamas, organizatorius tokį sprendimą turi pagrįsti.

146. Nuo 2024 m. įsigaliojo Visuomenės informavimo ir dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procese tvarkos aprašo nauja redakcija. Vadovaujantis tvarkos aprašu, atliekant SPAV organizatorius, parengęs vertinimo ataskaitą ir plano ar programos projektą, likus ne mažiau kaip 10 darbo dienų iki viešo visuomenės supažindinimo su plano ar programos vertinimo ataskaita ir plano ar programos projektu informuoja visuomenę apie galimybę susipažinti su SPAV ataskaita ir plano ar programos projektu, teikti pasiūlymus iki viešo visuomenės supažindinimo ir dalyvauti viešo visuomenės supažindinimo procedūroje ir paskelbia visuomenei šią informaciją: organizatoriaus kontaktinius duomenis; plano ar programos pavadinimą ir tikslą; organizatoriaus interneto svetainės adresą su tiesiogine aktyvia nuoroda į vertinimo ataskaitą ir plano ar programos projektą ar rubriką, kur skelbiami nurodyti dokumentai, ir datą, iki kada galima teikti pasiūlymus (susipažinti turi būti skiriama ne mažiau kaip 10 darbo dienų

iki viešo visuomenės supažindinimo dienos ir 10 darbo dienų po viešo visuomenės supažindinimo dienos); kam, iki kada, kokių adresu ar elektroniniu paštu galima teikti pasiūlymus dėl SPAV ataskaitos ir plano ar programos projekto; kada organizatoriaus buveinėje (ar kitoje skelbime nurodytoje vietoje) vyks viešas visuomenės supažindinimas su SPAV ataskaita ir plano ar programos projektu (vieta, adresas, laikas) ir tiesioginės internetinės vaizdo transliacijos nuoroda. Viešas supažindinimas vykdomas hibridiniu būdu.

147. Per nustatytą ne trumpesnę nei 20 darbo dienų laikotarpį visuomenė gali teikti pastabas ir pasiūlymus rengiamo plano ar programos projektui, vertinimo ataskaitai.

148. Organizatorius viešo visuomenės supažindinimo metu turi apibūdinti rengiamo plano ar programos tikslus, supažindinti su plano ar programos projektu ir vertinimo ataskaita, atsakyti į pateiktus klausimus ir informuoti apie raštu gautus visuomenės pasiūlymus, kaip planuojama į juos atsižvelgti.

149. Konsultacijų su visuomene dokumentai (visuomenės pasiūlymų įvertinimo pažymos, viešo visuomenės supažindinimo protokolai, informacija apie skelbimus) yra sudėtinė SPAV ataskaitos dalis.

150. Rengiant teritorijų planavimo dokumentus ir atliekant jų vertinimą, visuomenė informuojama ir dalyvauja šiame procese. Visuomenės informavimo, konsultavimo ir dalyvavimo priimant sprendimus dėl teritorijų planavimo nuostatuose nustatyta tvarka. Teritorijų planavimo dokumentų rengimo viešinimą sudaro šios procedūros:

(a) informacijos teikimas visuomenei apie teritorijų planavimo pradžią ir planavimo tikslus, planavimo darbų programą, kurioje nurodoma, ar bus atliekamas SPAV; jeigu toks vertinimas neatliekamas, nurodomi SPAV neatlikimo motyvai;

(b) susipažinimas su parengtais teritorijų planavimo dokumentais ir jų vertinimo ataskaitomis;

(c) konsultavimasis su kompetentingomis suinteresuotomis organizacijomis ar suinteresuota visuomene;

(d) pasiūlymų teikimas ir nagrinėjimas;

(e) teritorijų planavimo dokumentų viešas svarstymas.

151. 2018-11-07 LRV priimti Visuomenės informavimo, konsultavimo ir dalyvavimo priimant sprendimus teritorijų planavimo nuostatų pakeitimai. Papildomi reikalavimai įvesti rengiant teritorijų planavimo dokumentus, supaprastinta viešinimo procedūrų tvarka.

152. Remiantis Visuomenės informavimo ir dalyvavimo rengiant planus ir programas, skirtas klimato kaitos valdymui, aplinkos oro ir vandens apsaugai bei atliekų tvarkymui tvarkos aprašu, visuomenei turi būti suteikta galimybė susipažinti su planais ir programomis per ne trumpesnę nei 20 darbo dienų laikotarpį po informacijos apie rengiamą, keičiamą ar atnaujinamą planą ar programą paskelbimo dienos. Per šį laikotarpį visuomenė turi teisę teikti pastabas, pasiūlymus, kurie registruojami. Į atmetus pasiūlymus motyvuotai atsakoma per 10 darbo dienų nuo pasiūlymų teikimui nustatyto termino pabaigos. Apie patvirtintą planą, programą visuomenei pranešama per 10 darbo dienų. Kartu pateikiami motyvai, kuriais buvo remtasi priimant sprendimus rengiant, keičiant ar atnaujinant nurodytus planus ir programas, taip pat statistinė informacija apie visuomenės dalyvavimą (kiek fizinių, juridinių asmenų teikė pasiūlymus, į kelis iš jų buvo atsižvelgta ar neatsižvelgta).

XX. Visuomenės galimybės dalyvauti politikos, susijusios su aplinka, formavime pagal 7 straipsnį

Paiškinkite, kokios suteiktos galimybės visuomenei dalyvauti su aplinka susijusios politikos formavime pagal 7 straipsnį.

Atsakymas:

153. Visuomenės teisė dalyvauti politikos, susijusios su aplinka, formavime užtikrinama suteikiant galimybes visuomenės atstovams dalyvauti įvairių komitetų, komisijų, darbo grupių, kuriose sprendžiami su politika aplinkos srityje susiję klausimai, veikloje.

154. Pavyzdžiui, vadovaujantis Mėgėjų žvejybos įstatymu, steigiama Mėgėjų žvejybos taryba, kuri aplinkos ir žemės ūkio ministrams teikia pasiūlymus mėgėjų žvejybos klausimais. Į šios tarybos sudėtį įeina žvejų mėgėjų asociacijų atstovai, taip pat mėgėjų

žvejybos srities visuomenės informavimo priemonių atstovai. Vadovaujantis Saugomų teritorijų įstatymu visuomenė gali siūlyti steigti naujas saugomas teritorijas ar koreguoti jų ribas.

155. Visuomenės atstovai (Lietuvos vandens tiekėjų asociacijos, Lietuvos savivaldybių asociacijos, viešosios įstaigos „Vandens namai“ atstovai) dalyvauja sveikatos apsaugos ministro ir aplinkos ministro 2023 m. įsakymu sudarytos koordinavimo grupės, kuriai pavesta nustatyti 1992 metų Tarpvalstybinių vandentakių ir tarptautinių ežerų apsaugos ir naudojimo konvencijos Vandens ir sveikatos protokolo įgyvendinimo siektinus uždavinius, vertinti pažangą bei rengti ataskaitas pagal tarptautinio sekretoriato nustatytas gaires, veikloje.

156. 2020 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu patvirtinti NVO Fondo nuostatai ir pagrindinis NVO fondo valdymo organas – NVO Fondo taryba į kurios sudėti įtraukti ir visuomenės atstovai. NVO Fondo taryba sprendžia dėl to, kokios bus strateginės NVO finansavimo kryptys ir kiek lėšų konkrečioms kryptims bus skirta, taip pat periodiškai analizuoja NVO sektoriaus padėtį, užsako mokslinius tyrimus, reikalingus siekiant sėkmingai formuoti ir įgyvendinti NVO plėtros politiką. Aplinkosaugos srityje veikiančios NVO dalyvauja šio fondo organizuojamuose konkursuose ir įgyvendina projektus. Projektas „Asociacijos „Aplinkosaugos koalicija“ ir jos narių telkimas ir stiprinimas“ skirtas organizacijos instituciniam stiprinimui 2021-2024 m gavo kasmetinį NVO Fondo finansavimą.

157. Šios teisės realizavimą taip pat užtikrina visuomenės dalyvavimas teisėkūros procese (žiūrėti informaciją apie 8 straipsnio įgyvendinimą).

XXI. Kliūtys, su kuriomis susiduriama įgyvendinant 7 straipsnį

Ivardinkite kliūtis, su kuriomis susiduriama įgyvendinant 7 straipsnį.

Atsakymas:

158. Visuomenės aktyvumas dėl rengiamų miesto teritorijų planavimo, vystymo projektų didėja, tačiau išvelgiamas per lėtas savivaldybių institucijų įsitraukimas. Savivaldybių institucijos siekia vadovautis tik oficialiais teisės aktais, kuriuose nustatyti minimalūs visuomenės įtraukimo reikalavimai. Tam tikrais atvejais šie reikalavimai neišpildo visuomenės lūkesčių, o savivaldybių institucijos siekia neišplėsti visuomenės įtraukimo proceso dėl finansinių ir žmogiškųjų išteklių stokos.

159. Planų ir programų rengimo metu žiniasklaida ne visada pateikia visuomenei tikslią, išsamią informaciją apie planų ar programų projektuose siūlomas aplinkos gerinimo priemones, dėl ko, tam tikrais atvejais, kyla visuomenės nepasitenkinimas formuojama politika.

XXII. Kita informacija, susijusi su 7 straipsnio nuostatų taikymo praktika

Pateikite kitą informaciją, susijusią su praktiniu 7 straipsnio nuostatų taikymu.

Atsakymas:

160. Rengiant nacionalinio lygmens planus ir programas, praktikoje taikomos viešosios konsultacijos, kurių metu pristatomi numatyti veiksmai aplinkos būklei gerinti. Pvz., 2018 m., prieš pakartotinai viešinant ir teikiant derinti suinteresuotoms institucijoms Nacionalinį oro taršos valdymo plano (NOTMP) projektą, organizuotas viešasis seminaras (kvietimas platintas internetu) šiuo projektu siūlytoms priemonėms pristatyti ir argumentuoti jų poreikį sveikatos požiūriu. 2022 m. ir 2024 m. atnaujinant NOTMP, vykdytos viešosios konsultacijos su visuomene (per nacionalinę konsultacijų platformą E.piliėtis) siekiant informuoti gyventojus ir suinteresuotąsias grupes apie planuojamus NOTMP pakeitimus, išsiaiškinti

suinteresuotųjų asmenų nuomonę ir suteikti galimybę pateikti argumentuotus siūlymus į NOTMP įtraukti papildomas priemones oro taršai kuo greičiau sumažinti.

161. 2023 m. Energetikos ir Aplinkos ministerijos, kartu su kitomis institucijomis, parengė atnaujinamo Nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano 2021–2030 m. (NEKSVP) projektą, kurį 2023 m. liepos mėnesį pateikė Europos Komisijai ir viešosioms konsultacijoms derinimui su visuomene ir socialiniais partneriais. Atnaujinimo procesas prasidėjo nuo 2021 m., kaip įmanoma labiau įtraukiant visuomenę ir įkuriant 5 dekarbonizacijos ir 3 energetikos darbo grupes. NEKSVP taip pat buvo viešinamas ir 2024 m. liepos mėn. atliekant jam SPAV procedūras (daugiau informacijos apie visą procesą, viešąsias konsultacijas [ir jų rezultatus](#) galite rasti Energetikos ministerijos tinklalapyje).

XXIII. Su 7 straipsnio nuostatų įgyvendinimu susijusių tinklalapių adresai

Esant galimybei, pateikite susijusių interneto tinklalapių adresus:

162.

AM - am.lrv.lt

TAIS - <https://e-seimas.lrs.lt/portal/documentSearch/lt>

LGT – lgt.lrv.lt

EM – enmin.lrv.lt

Nacionalinis energetikos ir klimato srities veiksmų planas - <https://enmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-3/neksvp-atnaujinimas/>

XXIV. Pastangos skatinant visuomenės dalyvavimą vykdomojo pobūdžio ir bendrojo pobūdžio norminių teisės aktų, galinčių turėti reikšmingą poveikį aplinkai, rengimo procese pagal 8 straipsnį

Aprašykite, kokių veiksmų imtasi siekiant paskatinti efektyvų visuomenės dalyvavimą vykdomojo ir bendrojo pobūdžio norminių teisės aktų (teisiškai privalomų), galinčių turėti reikšmingą poveikį aplinkai, rengimo procese pagal 8 straipsnį. Aprašykite 2 straipsnio apibrėžimų perkėlimą ir nediskriminavimo reikalavimą, įvardintą 3 straipsnio 9 dalyje.

Atsakymas:

163. Lietuvoje visuomenei garantuojama teisė dalyvauti teisėkūros procese. Specialios nuostatos, susiję su visuomenės dalyvavimu priimant su aplinka susijusius teisės aktus, nenumatytos.

164. Teisėkūros pagrindų įstatymas įtvirtinta, kad konsultavimosi su visuomene tikslas – užtikrinti atvirumą, skaidrumą, sužinoti visuomenės nuomonę apie teisinio reguliavimo problemas ir jų sprendimo būdus, sudaryti visuomenei galimybę daryti įtaką teisės akto projekto turiniui, geriau įvertinti numatomo teisinio reguliavimo teigiamas ir neigiamas pasekmes, jo įgyvendinimo sąnaudas, teikti pasiūlymus dėl Teisės aktų informacinėje sistemoje paskelbtų teisėkūros iniciatyvų ir teisės aktų projektų, taip pat dėl teisinio reguliavimo, kurio poveikio *ex post* vertinimas atliekamas. Įstatymas numato, kad su visuomene turi būti konsultuojamasi laiku ir dėl esminių klausimų (konsultavimosi efektyvumas), taip pat tiek, kiek yra būtina (konsultavimosi proporcingumas).

165. Konsultavimasis su visuomene vykdomas atliekant apklausas, interviu, organizuojant diskusijas, konferencijas, viešus klausimus, kviečiant teikti pasiūlymus, sudarant darbo grupes arba kitais būdais, užtikrinančiais, kad bus pasiektas konsultavimosi tikslas. Apie konsultavimosi su visuomene pradžią ir eigą paskelbiama interneto svetainėje epilietis.lrv.lt, prireikus ir kitomis visuomenei informuoti ir veiklai viešinti skirtomis priemonėmis, kad apie konsultavimąsi su visuomene sužinotų suinteresuoti asmenys.

166. Piliečių įstatymų leidybos iniciatyvos teisę ir jos įgyvendinimo tvarką reglamentuoja Piliečių įstatymų leidybos iniciatyvos konstitucinis įstatymas.

167. Lietuvos Respublikos Konstitucijos laiduojamos peticijos teisės įgyvendinimo tvarką nustato Peticijų konstitucinis įstatymas. Pagal jį, realizuojamas peticijos teisę asmuo šio įstatymo nustatyta tvarka gali kreiptis su prašymu ar siūlymu spręsti ne tik pareiškėjui, bet ir visai visuomenei ar jos daliai svarbų klausimą, kai tam reikia priimti, pakeisti, papildyti ar pripažinti netekusiu galios norminį teisės aktą. Pareiškėju laikomas ne jaunesnis kaip 16 metų Lietuvos Respublikos pilietis, nuolat Lietuvos Respublikoje gyvenantis užsienietis, arba tokių asmenų grupė, šio įstatymo nustatyta tvarka pateikę kreipimąsi.

XXV. Kliūtys, su kuriomis susiduriama įgyvendinant 8 straipsnį

Ivardinkite kliūtis, su kuriomis susiduriama įgyvendinant 8 straipsnį.

Atsakymas:

-

XXVI. Kita informacija, susijusi su 8 straipsnio nuostatų taikymo praktika

Pateikite kitą informaciją, susijusią su praktiniu 8 straipsnio nuostatų taikymu.

Atsakymas:

168. Pilietinės galios indekso 2023 m. tyrimo duomenys atskleidė, jog per pastaruosius metus Lietuvos visuomenės pilietinė galia ūgtelėjo. Apskaičiuoto 2023 m. indekso vidutinė reikšmė – 36,7 balai iš 100 galimų. Ji yra aukštesnė už pernykštę, 2022-ųjų reikšmę, kuri buvo lygi 35,9 balo, bet kiek žemesnė už rekordiškai aukštą pirmųjų pandemijos metų, 2020-ųjų reikšmę (41,3 balo). Teigiama linkme pernai pakito ir potencialaus pilietinio aktyvumo bei pilietinės įtakos vertinimo rodikliai (atitinkamai 1,6 ir 1,3 balo vidutinių reikšmių ūgtelėjimas lyginant su 2022 m.). Pilietinės galios indeksas, tai nacionalinis tyrimas atliekamas kasmet nuo 2005 m., kurį sudaro keturi matmenys: esamo pilietinio aktyvumo, potencialaus pilietinio aktyvumo, pilietinės įtakos suvokimo ir pilietinės veiklos rizikos vertinimo indeksai. Daugiau informacijos apie tyrimą - Pilietinės visuomenės instituto tinklapyje.

XXVII. Su 8 straipsnio nuostatų įgyvendinimu susijusių tinklalapių adresai

Esant galimybei, pateikite susijusių interneto tinklalapių adresus:

169.

Lietuvos Respublikos Seimas - <https://e-seimas.lrs.lt/portal/documentSearch/lt>

Viešų konsultacijų puslapis - <https://epilietis.lrv.lt/lt/dalyvaukite/viesosios-konsultacijos/>

Pilietinės galios institutas – <https://civitas.lt/research/pilietines-galios-indeksas/>

XXVIII. Teisinės, reguliavimo ir kitos priemonės, įgyvendinančios 9 straipsnio nuostatas (teisė kreiptis į teismus aplinkos klausimais)

Išvardinkite teises, reguliavimo ir kitas priemones, įgyvendinančias 9 straipsnio nuostatas, garantuojančias visuomenės teisę kreiptis į teismus aplinkos klausimais.

Paaiškinkite, kaip įgyvendinama kiekviena iš 9 straipsnio dalių. Aprašykite su šio straipsnio nuostatomis susijusių 2 straipsnio apibrėžimų perkėlimą ir nediskriminavimo reikalavimą, įvardintą 3 straipsnio 9 dalyje. Konkrečiai aprašykite:

- (a) priemonės, kurių imamasi siekiant užtikrinti, kad **(1 dalis)**:
 - (i) kiekvienas asmuo turėtų teisę kreiptis dėl priimto sprendimo pakartotinio nagrinėjimo teisme arba kitoje nepriklausomoje ir nešališkoje institucijoje, jei asmuo galvoja, kad jo prašymas suteikti informaciją pagal 4 straipsnį nebuvo nagrinėtas;
 - (ii) tais atvejais, kai numatoma tokį sprendimą iš naujo svarstyti teisme, asmuo taip pat turėtų teisę įstatymų nustatyta tvarka pasinaudoti skubia, nemokama ar nebrangia pakartotinio nagrinėjimo procedūra, kurią atlieka valstybės institucija arba kita nepriklausoma ir nešališka ne teismo institucija;
 - (iii) galutiniai sprendimai, priimti pagal šios dalies nuostatas, yra privalomi atitinkama informacija disponuojančiai valstybės institucijai, o priežastys yra nurodomos raštu tais atvejais, kai prašymas suteikti informaciją yra atmetamas;
- (b) priemonės, kurių, vadovaujantis nacionaliniais įstatymais, imamasi norint užtikrinti, kad suinteresuoti visuomenės atstovai, atitinkantys 2 dalyje nurodytus kriterijus, turėtų teisę kreiptis dėl priimtų sprendimų pakartotinio nagrinėjimo teisme ir (arba) kitoje nepriklausomoje ir nešališkoje įstatymų nustatyta tvarka įsteigtoje institucijoje, siekiant teisiniu ar procesiniu požiūriu užginčyti bet kokio sprendimo teisėtumą, veiksmus arba neveikimą, nepažeidžiant 6 straipsnio nuostatų **(2 dalis)**;
- (c) priemonės, kurių imamasi siekiant užtikrinti, kad visuomenės atstovai, atitinkantys nacionaliniuose įstatymuose numatytus kriterijus, jeigu tokie yra, galėtų administracine arba teismo tvarka kreiptis dėl privačių asmenų arba valstybės institucijų, pažeidžiančių nacionalinių įstatymų nuostatas, susijusias su aplinkosauga, veiksmų arba neveikimo užginčijimo **(3 dalis)**.
- (d) priemonės, kurių imamasi siekiant užtikrinti, kad **(4 dalis)**:
 - (i) būtų užtikrintos atitinkamos ir veiksmingos teisinės gynybos priemonės pagal 1, 2, ir 3 dalyse nurodytas procedūras;
 - (ii) tokios procedūros atitinka kitus šios dalies reikalavimus;
- (e) **5 dalyje** nurodytas priemonės, kurių imamasi siekiant užtikrinti, kad visuomenei teikiama informacija apie teisę į administracinę ir teisinę peržiūros procedūrą.

Atsakymas:

170. Lietuvoje teisės kreiptis į teismus pagrindai numatyti bendruosiuose ir specialiuosiuose teisės aktuose. Procesiniai teisės realizavimo aspektai reglamentuojami bendraisiais administracinio, civilinio, baudžiamojo proceso teisės aktais. Su aplinka susiję ginčai nagrinėjami bendra tvarka (nėra specialaus reguliavimo ar institucijų, nagrinėjančių tik su aplinka susijusius ginčus).

171. Pagrindiniai bendrieji teisės aktai, užtikrinantys asmens teisę į sprendimo administracinę, teisminę peržiūrą, žalos atlyginimą:

- (a) Viešojo administravimo įstatymas;
- (b) Teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatymas;
- (c) Aplinkos apsaugos įstatymas;
- (d) Seimo kontrolierių įstatymas;
- (e) Ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymas;

- (f) Civilinis kodeksas (CK);
 - (g) Prokuratūros įstatymas;
 - (h) Žalos, atsiradusios dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginimo ir atstovavimo valstybei ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei įstatymas.
- Procesiniai bylų teismuose nagrinėjimo aspektai reglamentuoti:
- (i) Administracinių bylų teisenos įstatyme (ABTĮ);
 - (j) Civilinio proceso kodekse (CPK);
 - (k) Baudžiamojo proceso kodekse (BPK).

172. 2019 m. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtinta kiekvieno asmens teisė kreiptis į Konstitucinį Teismą jeigu Konstitucijoje nurodytų teisės aktų pagrindu priimtu sprendimu pažeistos asmens konstitucinės teisės ar laisvės ir šis asmuo išnaudojo visas teisinės gynybos priemones.

173. Nacionaliniuose teismuose nagrinėjamus ginčus galime skirstyti pagal ginamų interesų pobūdį. Teismai nagrinėja ginčus, kuriuose ginamas privatus interesas (asmuo turi pagrįsti jo subjektinės teisės pažeidimą) ir viešasis interesas. Aplinkos srityje asmenys turi teisę teisės aktų nustatyta tvarka ginti pažeistas subjektines teises (pvz. teisę gauti informaciją apie aplinką) taip pat viešąjį interesą, kai tai įtvirtinta reglamentuojančiuose teisės aktuose.

174. ABTĮ 5 straipsnyje, CPK 5 straipsnyje įtvirtinta, kad kiekvienas suinteresuotas subjektas turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas.

175. ABTĮ 55 straipsnyje numatyta, kad įstatymų nustatytais atvejais prokuroras, viešojo administravimo subjektai, organizacijos ar fiziniai asmenys gali kreiptis į teismą su pareiškimu, kad būtų apgintas viešasis interesas arba apgintos valstybės, savivaldybės ir asmenų teisės bei įstatymų saugomi interesai. CPK 49 straipsnyje įtvirtinta prokuroro ir, įstatymų nustatytais atvejais, valstybės ir savivaldybių institucijų ir kitų asmenų teisė kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo.

176. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje laikomasi nuoseklios pozicijos, kad viešasis interesas, taikant ABTĮ, turėtų būti suvokiamas kaip tai, kas objektyviai yra reikšminga, reikalinga, vertinga visuomenei ar jos daliai, o įstatyme numatytų subjektų teisė ginti viešąjį interesą administracinių bylų teismoje apibrėžiama kaip teisė nustatytais atvejais kreiptis į administracinį teismą ginant tai, kas objektyviai yra reikšminga, reikalinga, vertinga visuomenei ar jos daliai.

177. Ginamas viešasis interesas aplinkos srityje vertintinas individualiai kiekvienoje byloje. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas ginamu viešuoju interesu yra pripažinęs „racionalų teritorijų panaudojimą specifiniu būdu“ (teritorijų planavimo srityje), taip pat poreikį išsaugoti konkretaus regiono „kraštovaizdį, gamtos bei istorijos ir kultūros vertybes“, „teisės į sveiką ir švarią aplinką užtikrinimas“ ir pan.

178. Teismas yra patvirtinęs, kad Orhuso konvencija suteikia teisę visuomeninėms organizacijoms ginti viešąjį interesą aplinkosaugos srityje.

9 straipsnio 1 dalis - priemonės, užtikrinančios asmens teisę kreiptis į teismą ar kitą nešališką instituciją dėl prašymo suteikti informaciją apie aplinką pagrindu gauto atsakymo peržiūros

179. Visais atvejais, kai asmuo mano, kad į jo prašymą suteikti informaciją apie aplinką nebuvo atsakyta, atsakyta netinkamai ar atsisakyta suteikti prašomą informaciją, jis gali ginti savo pažeistas teises ir kreiptis į Lietuvos administracinių ginčų komisiją, administracinį teismą, taip pat Seimo kontrolierių, jei įtariama, kad valdžios atstovai netinkamai vykdo savo pareigas.

180. Lietuvos administracinių ginčų komisija ikiteismine tvarka nagrinėja asmenų skundus dėl viešojo administravimo subjektų priimtų individualių administracinių aktų ar veiksmų (neveikimo) teisėtumo, taip pat dėl šių subjektų vilkinimo atlikti jų kompetencijai priskirtus veiksmus. Toks ginčo nagrinėjamas yra nemokamas ir operatyvesnis, mažiau formalizuotas, lyginant su teisiniu procesu, nes asmuo siekdamas apginti savo teises Komisijai turi pateikti tik reikalavimus atitinkantį skundą, skundą pateikiančiam asmeniui, nekeliami specialūs reikalavimai ir netaikomi mokesčiai.

181. Seimo kontrolierių įstatyme įtvirtinta asmenų teisė kreiptis į Seimo kontrolierių su skundu dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje.

182. Asmuo manydamas, kad jo prašymas suteikti informaciją apie aplinką buvo neatsakytas, atsakytas netinkamai dėl konkretaus pareigūno veiksmų ar neveikimo, kuris nepagrįstas galiojančiais teisės aktais, taip pat gali kreiptis į šio pareigūno vadovą su prašymu įvertinti pareigūno elgesį ir, prireikus, taikyti tarnybinę atsakomybę.

9 straipsnio 2 dalis - suinteresuotos visuomenės teisė skusti priimtą institucijos sprendimą, veiksmus ir neveikimą pagal 6 straipsnį

183. „Suinteresuotos visuomenės“, galinčios pasinaudoti 9 straipsnio 2 dalies teikiamomis garantijomis, sąvoka apibrėžta specialiuosiuose teisės aktuose, pvz. PAV įstatyme (žr. informaciją dėl 6 straipsnio įgyvendinimo). Pažymėtina, kad detalesnį sąvokų „daro ar gali daryti poveikį“, „turi suinteresuotumą procesu“ turinį atskleidžia administraciniai teismai, o kai kalbama apie Europos Sąjungos (toliau – ES) teisę, nacionalinis teismas, siekdamas užtikrinti veiksmingą teisminę apsaugą į ES aplinkos teisės taikymo sritį patenkančiose srityse, turi pateikti tokį nacionalinės teisės aiškinimą, kuris kuo labiau atitiktų Orhuso konvencijos 9 straipsnio 3 dalyje nustatytus tikslus¹. Pagal nacionalinius teisės aktus įsteigtos ir aplinkos apsaugos srityje veikiančios NVO laikomos suinteresuota visuomene. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2016-01-16 nutartimi civilinėje byloje Nr. 3K-3-112/2013 patvirtino, jog asociacijos, kurios yra įsteigtos teisės aktų nustatyta tvarka ir veikia aplinkosaugos srityje, laikomos suinteresuotomis. LVAT savo praktikoje išsamiai aiškina suinteresuotai visuomenei taikytinus kriterijus, atsižvelgdamas į individualios situacijos aplinkybes². Pavyzdžiui, LVAT yra nurodęs, kad, atsižvelgus į atitinkamas Aplinkos apsaugos bei Teritorijų planavimo įstatymų nuostatas, galima išskirti kriterijus, kuriais remiantis nustatyti, ar pareiškėjas konkrečioje byloje laikytinas suinteresuota visuomene, turinčia teisę kreiptis į teismą: 1) asociacija (nevyriausybinė organizacija) įsteigta teisės aktų nustatyta tvarka, veikianti pagal Lietuvos Respublikos įstatymų reikalavimus; 2) ji skatina aplinkos apsaugą, padeda spręsti kraštotvarkos problemas. LVAT taip pat konstatavo, kad tam, kad būtų nustatyta, ar visuomeninė organizacija atitinka antrąjį kriterijų, t. y. *skatina aplinkos apsaugą*, padeda spręsti kraštotvarkos problemas, turi būti vertinami teisės aktai, reglamentuojantys visuomeninės organizacijos veiklą, įrodymai, patvirtinantys realią pareiškėjo veiklą aplinkos apsaugos bei kraštotvarkos srityje, visuomeninės organizacijos įstatų nuostatos, iš kurių būtų galima nustatyti, kad aplinkos apsauga yra vienas iš pagrindinių visuomeninės organizacijos veiklos tikslų³.

184. Planuojamos ūkinės veiklos PAV procese priimti institucijų sprendimai, neveikimas, gali būti skundžiami bendrųjų viešąjį administravimą reglamentuojančių nuostatų pagrindu. PAV įstatyme papildomai įtvirtinta visuomenės, suinteresuotos visuomenės teisė kreiptis į teismą.

185. Viešojo administravimo įstatymo 14 straipsnyje numatyta galimybė apskusti viešojo administravimo subjekto priimtą administracinį sprendimą ar kitokį viešojo administravimo subjekto atsakymą į asmens prašymą ar skundą arba veiksma (neveikimą), taip pat viešojo administravimo subjekto vilkinimą atlikti jo kompetencijai priskirtus veiksmus tam pačiam viešojo administravimo subjektui arba aukštesniam pagal pavaldumą viešojo administravimo subjektui.

9 straipsnio 3 dalis - visuomenės nariai turi teisę ginčyti privačių asmenų, valdžios institucijų, pareigūnų veiksmus, neveikimą, kuriais pažeidžiami aplinkos apsaugą reglamentuojantys teisės aktai

186. Pagal Aplinkos apsaugos įstatymą vienas ar daugiau fizinių ar juridinių asmenų, suinteresuota visuomenė turi teisę teisės aktų nustatyta tvarka paduoti skundą (prašymą), reikalaujanti imtis atitinkamų veiksmų, kad būtų išvengta ar sumažinta žala aplinkai arba atkurta iki pradinės aplinkos būklė, ir reikalaujanti nubausti asmenis, kaltus dėl kenksmingo poveikio aplinkai, ir pareigūnus, kurių priimti sprendimai ar veiksmai (neveikimas) pažeidė piliečių, suinteresuotos visuomenės, kitų juridinių ir fizinių asmenų teises ar įstatymų saugomus interesus.

1 2011 m. kovo 8 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas byloje *Lesoochranárske zoskupenie VLK*, C-240/09, 50 punktas

2 LVAT 2022 m. gruodžio 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-727-662/2022, 2022 m. rugpjūčio 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-578-624/2022, 2021 m. gegužės 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1115-789/2021 ir kt.

3 LVAT 2013 m. rugsėjo 23 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-520-211/2013.

187. Suinteresuotos visuomenės teisė ginti viešąjį interesą aplinkos srityje įtvirtinta Aplinkos apsaugos įstatyme.

188. Tiek remiantis ABTĮ, tiek CPK, įstatymų nustatytais atvejais prokuroras, valstybės, savivaldybių institucijos, kiti asmenys turi teisę ginti viešąjį interesą. Visuomenė teisę ginti viešąjį interesą turi teisės aktų nustatytais atvejais. Net ir tada, kai ši teisė nėra suteikiama tiesiogiai, viešojo intereso gynimas gali būti realizuojamas kreipiantis į prokurorą, kuris turi plačias viešojo intereso gynimo galimybes (Prokuratūros įstatymas).

189. 2021 m. įsigaliojo ABTĮ 112 straipsnio 1 dalies pakeitimas, pagal kurį numatyta, kad kreiptis į administracinį teismą prašydama ištirti, ar su aplinka susijęs norminis administracinis aktas (ar jo dalis) atitinka įstatymą ar Vyriausybės norminį teisės aktą, taip pat turi teisę suinteresuota visuomenė, kaip ji apibrėžta Aplinkos apsaugos įstatyme.

9 straipsnio 4 dalis - *priemonės, užtikrinančios veiksmingą, greitą, nebrangų ginčų nagrinėjimo procesą*

190. Tais atvejais, kai asmens skundas, pranešimas nagrinėjamas administracine tvarka (vykdoma administracinė procedūra), asmeniui garantuojamas veiksmingas, nemokamas, jo skundo, pranešimo išnagrinėjamas:

(a) Viešojo administravimo įstatyme numatyta, kad administracinės procedūra negali trukti ilgiau nei 20 darbo dienų, nustatytais atvejais terminas gali būti pratęstas dar 10 darbo dienų. Šie terminai garantuoja greitą pateikto skundo, pranešimo išnagrinėjimą;

(b) administracinės procedūros pabaigoje priimamas sprendimas, kuris gali būti skundžiamas administracinių ginčų komisijai ar teismui.

191. Ginčų nagrinėjimas Lietuvos administracinių ginčų komisijoje:

(a) yra nemokamas;

(b) skundas turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo skundo priėmimo; motyvuotu sprendimu šis terminas gali būti pratęstas dar 10 darbo dienų;

(c) priimtas Lietuvos administracinių ginčų komisijos sprendimas ginčo šalims privalomas. Neįvykdytas įsiteisėjęs sprendimas gali būti vykdomas priverstinai CPK nustatyta tvarka. Lietuvos administracinių ginčų komisijos sprendimas taip pat gali būti skundžiamas administraciniam teismui ABTĮ nustatyta tvarka.

192. Ginčo nagrinėjimas teisme administracinio proceso tvarka yra mokamas. Pareiškėjas moka 30 eurų žyminį mokestį, išskyrus numatytas išimtis (ABTĮ 36-37 straipsniai). Pavyzdžiui, žyminiu mokesčiu skundas neapmokestinamas dėl viešojo administravimo subjektų vilkinimo atlikti veiksmus, prokurorų, viešojo administravimo subjektų, organizacijų ar fizinių asmenų kreipimusi įstatymų nustatytais atvejais dėl viešojo intereso arba valstybės, savivaldybės ir asmenų teisių bei įstatymų saugomų interesų gynimo. Administracinis teismas, atsižvelgdamas į turtinę fizinio asmens ar fizinių asmenų grupės padėtį, gali visiškai ar iš dalies atleisti juos nuo žyminio mokesčio mokėjimo. Teikiant apeliacinį skundą mokamas 15 eurų žyminis mokestis. Skundus paduodant teismui tik elektroninių ryšių priemonėmis, mokama 75 procentai už atitinkamą skundą mokėtinos žyminio mokesčio sumos. Papildomos išlaidos, kurias gali patirti pareiškėjas: užmokestis, už teisinės paslaugas, teismo priteistos kitos šalies patirtos bylinėjimosi išlaidos, teismo išlaidos. Proceso trukmė priklauso nuo ginčo sudėtingumo. Priimtas teismo sprendimas yra privalomas šalims, gali būti skundžiamas aukštesnės instancijos teismui.

193. Ginčo nagrinėjimas teisme civilinio proceso tvarka yra mokamas. Ieškovas turi sumokėti žyminį mokestį, kuris priklauso nuo teikiamo reikalavimo pobūdžio ir dydžio. Numatyti atleidimo nuo žyminio mokesčio mokėjimo atvejai, pavyzdžiui, nuo žyminio mokesčio atleidžiami prokuroras, valstybės ir savivaldybių institucijos bei kiti asmenys, kai ieškinyje pareiškiamas arba pareiškimas paduodamas siekiant apginti viešąjį, valstybės arba savivaldybės interesus, – toje bylos dalyje, kurioje siekiama apginti viešąjį, valstybės arba savivaldybės interesą. Papildomos išlaidos, kurias gali patirti ieškovas: užmokestis, už įsigytas teisinės paslaugas, teismo priteistos kitos šalies patirtos bylinėjimosi išlaidos, teismo išlaidos. Proceso trukmė priklauso nuo ginčo sudėtingumo. Priimtas teismo sprendimas yra privalomas šalims, gali būti skundžiamas aukštesnės instancijos teismui.

194. Jeigu asmuo mano, kad dėl tam tikrų valdžios institucijų neteisėtų veiksmų jam kilo žala, jis Žalos, atsiradusios dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginimo ir atstovavimo valstybei ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei įstatymo ir CK pagrindu gali kreiptis į teismą ir reikalausti patirtos žalos atlyginimo.

195. Įstatymai sudaro galimybę ginčo šalims pasinaudoti galimybe civilinį ar administracinį ginčą (dėl kurio pagal įstatymus leidžiama ginčo šalims sudaryti taikos sutartį) ar jo dalį spręsti teisminės mediacijos būdu, taip pat galimybę ikiteisminį ginčą (kurio administracinio ginčo šalims pagal įstatymus leidžiama sudaryti taikos sutartį) ar jo dalį spręsti neteisminės mediacijos būdu administracinių ginčų komisijos nustatyta tvarka.

9 straipsnio 5 dalis - visuomenei suteikiama informacija apie teisę į administracinę ir teisminę peržiūros procedūrą

196. Visuomenės teisė gauti informaciją apie galimybę skųsti tam tikrus veiksmus, neveikimą, susijusį su aplinka, administracine, teismine tvarka garantuojama viešai skelbiant teisės aktus elektroninėse duomenų bazėse.

197. Vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymu, administraciniame sprendime privalu nurodyti jo apskundimo tvarką.

198. Vadovaujantis Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo nuostatomis, dėl teisinių konsultacijų ar papildomos teisinės informacijos apie administracines, teismines procedūras asmenys turi teisę kreiptis į gyvenamosios vietos savivaldybę, kuri užtikrina nemokamos pirminės valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą.

199. Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymas numato galimybę asmenims pasinaudoti antrine valstybės garantuojama teisine pagalba (advokato paslaugomis) šio įstatymo nustatyta tvarka ir sąlygomis. Šios teisinės pagalbos išlaidos apmokamos iš valstybės biudžeto.

XXIX. Kliūtys, su kuriomis susiduriama įgyvendinant 9 straipsnį

Ivardinkite kliūtis, su kuriomis susiduriama įgyvendinant bet kurią iš 9 straipsnio dalių.

Atsakymas:

200. NVO atstovai nurodo manantys, kad formuojama suinteresuotai visuomenei nepalanki teismų praktika. Teigia, kad Lietuvos teismai nepripažįsta suinteresuotos visuomenės teisės kreiptis į teismus, jei neįrodomas subjektyvus pareiškėjų suinteresuotumas.

201. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierės 2022-12-30 ataskaita Nr. NŽTI-2020/1-4 „Dėl visuomenės teisės kreiptis į teismus aplinkos klausimais įgyvendinimo Lietuvoje vykdant tarptautinius įsipareigojimus žmogaus teisių srityje“, kurioje nurodyta, kad Lietuvos Respublikos teisės aktuose nėra aiškiai apibrėžta, koks suinteresuotumas yra laikomas pakankamu, Konvencijos 9 straipsnio 2 ir 3 dalies taikymo ribos nėra aiškiai atskirtos, tam tikros įstatymų, pvz. Teritorijų planavimo įstatymo normos, numatančios sąlygas, kurias turi atitikti suinteresuota visuomenė, siekianti pasinaudoti kreiptis į teismus teise, kelia abejonių dėl jų atitikties Konvencijos nuostatomis. Atitinkamai rekomenduota LRV užtikrinti, kad nacionalinėje teisėje būtų garantuojamos kuo platesnės visuomenės galimybės kreiptis į teismus ginčijant įvairių subjektų veikimą, neveikimą bei sprendimus aplinkos srityje, taip pat siekiant apginti aplinką, kaip viešąjį interesą.

XXX. Kita informacija, susijusi su 9 straipsnio nuostatų taikymo praktika

Pateikite kitą informaciją, susijusią su praktiniu 9 straipsnio taikymu (teisė kreiptis į teismus aplinkos klausimais), pavyzdžiui, ar kaupiama statistinė informacija, susijusi su teisės kreiptis į teismus aplinkos klausimais įgyvendinimo praktika ar numatytos priemonės, padedančios pašalinti ar sumažinti šios teisės realizavimą ribojančias finansines ir kitas kliūtis?

Atsakymas:

202. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierės 2022-12-30 ataskaitoje Nr. NŽTI-2020/1-4 nagrinėta aktuali teisinė praktika ir konstatuota, kad teismų praktika palaipsniui keičiasi ir formuojama suinteresuotos visuomenės teisių užtikrinimo bei deramo Konvencijos nuostatų įgyvendinimo linkme.

203. LVAT nagrinėjamosiose bylose pripažįsta teisę kreiptis į teismus aplinkos apsaugos srityje veikiančioms NVO (pvz., administracinėse bylose Nr. eA-716-624/2023, Nr. eA-46-520/2024, pripažino, kad Viešojo intereso gynimo fondas (pareiškėjas) veikė, kaip pareiškėjas, pagal Orhuso konvenciją atitinkantis suinteresuotos visuomenės apibrėžimą. Pareiškėjas, kaip suinteresuota visuomenė, siekė apginti gamtinę aplinką, kad planuojama ūkinė veikla nebūtų vykdoma neatlikus privalomų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo bei poveikio aplinkai vertinimo).

XXXI. Su 9 straipsnio nuostatų įgyvendinimu susijusių tinklalapių adresai

Esant galimybei, pateikite susijusių interneto tinklalapių adresus:

204. Aktuali teisminė praktika apie teisę kreiptis į teismą aplinkos klausimais, pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) 2022-08-31 nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-578-624/2022, LVAT 2022-10-05 sprendimas administracinėje byloje Nr. eI-14-556/2022, LVAT 2022-12-07 nutartis administracinėje byloje Nr. eI-18-662/2022 [Lietuvos teismų sprendimų vieša paieška](#), kita bendra informacija viešinam [AM tinklalapyje](#) bei Europos komisijos pranešime dėl teisės kreiptis į teismą aplinkosaugos klausimais C/2017/2616.

Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba – vgtpt.lrv.lt

Teisinė pagalba ir mediacija – teisis.lt/external/home/main

10-22 straipsniai nacionaliniu lygiu neįgyvendinami.

XXXII. Bendros pastabos dėl Konvencijos tikslų

Esant galimybei pateikite informaciją, kaip Konvencijos įgyvendinimas prisideda prie kiekvieno iš dabartinės ir ateities kartų asmens teisės gyventi tinkamoje jo sveikatai ir gerovei aplinkoje

Atsakymas:

205. Gausėjantis elektroninių paslaugų teikimas valstybinėse įstaigose suteikia visuomenei galimybę gauti ir susirasti reikiamą informaciją greičiau ir patogiau.

XXXIII. Teisinės, reguliavimo ir kitos priemonės, įgyvendinančios 6 bis straipsnio ir Priedo Nr. I bis nuostatas (genetiškai modifikuoti organizmai)

Aprašykite teisinės, reguliavimo ir kitas priemones, reglamentuojančias visuomenės dalyvavimą priimančias sprendimus dėl apgalvoto genetiškai modifikuotų organizmų išleidimo į aplinką ir patekimo į rinką pagal 6 bis straipsnį. Konkrečiai aprašykite:

- (a) 6 bis straipsnio 1 dalyje minimas nuostatas, kurių imamasi siekiant užtikrinti, kad:
- (i) kiekviena Šalis savo reguliavimo sistemoje nustato veiksmingo informavimo ir visuomenės dalyvavimo tvarką priimant sprendimus pagal 6 bis straipsnio nuostatas (**Priedo Nr. I bis 1 dalis**);
 - (ii) savo reguliavimo sistemoje Šalis prireikus gali nustatyti išimtis šiame priede nustatytoms visuomenės dalyvavimo procedūroms (**Priedo Nr. I bis 2 dalis**);
 - (iii) kiekviena Šalis tinkamai, laiku ir veiksmingai, laikydamasi savo nacionalinės biosaugos sistemos, pateikia visuomenei pranešimo, parengto siekiant gauti leidimą dėl genetiškai modifikuotų organizmų (GMO) apgalvoto išleidimo į aplinką arba tiekimo rinkai jos teritorijoje, santrauką, taip pat vertinimo ataskaitą, jei ji yra (**Priedo Nr. I bis 3 dalis**);
 - (iv) šalys jokių atvejų nelaiko konfidencialia informacijos, išvardintos šioje dalyje (**Priedo Nr. I bis 4 dalis**);
 - (v) kiekviena Šalis užtikrina, kad sprendimai būtų priimami skaidriai, ir suteikia visuomenei galimybę susipažinti su atitinkama procedūrine informacija. Ši informacija, pavyzdžiui, galėtų būti (**Priedo Nr. I bis 5 dalis**):
 - a. apie galimų sprendimų pobūdį;
 - b. apie valstybės instituciją, atsakingą už sprendimo priėmimą;
 - c. apie visuomenės dalyvavimo tvarką, nustatytą 1 punkte;
 - d. nuoroda į valstybės instituciją, iš kurios galima gauti reikiamą informaciją;
 - e. nuoroda į valstybės instituciją, kuriai gali būti teikiamos pastabos ir pastabų perdavimo terminai.
 - (vi) pagal 1 punktą priimtos nuostatos leidžia visuomenei bet kuriuo tinkamu būdu teikti pastabas, informaciją, analizę arba nuomones, kurios, jos manymu, yra susijusios su siūlomu apgalvotu GMO išleidimu, įskaitant tiekimą rinkai (**Priedo Nr. I bis 6 dalis**);
 - (vii) kiekviena Šalis stengiasi užtikrinti, kad, priimant sprendimus dėl to, ar išduoti leidimą dėl apgalvoto GMO išleidimo į aplinką, įskaitant leidimą dėl tiekimo rinkai, būtų tinkamai atsižvelgta į 1 punkte įvardytus visuomenės dalyvavimo rezultatus (**Priedo Nr. I bis 7 dalis**);
 - (viii) Šalys užtikrina, kad, valstybės institucijai priėmus sprendimą vadovaujantis šio priedo nuostatomis, to sprendimo tekstas būtų viešai prieinamas, kartu nurodant priežastis ir motyvus, kuriais jis yra grindžiamas (**Priedo Nr. I bis 8 dalis**);
- (b) kaip laikomasi reikalavimų, kuriuos Šalys nustato pagal šio straipsnio 1 dalies nuostatas, turėtų papildyti ir abipusiškai remti jų nacionalinės biosaugos sistemos nuostatas, atitinkančias Kartachenos biosaugos protokolo tikslus (**6 bis straipsnio 2 dalis**).

Atsakymas:

206. Pagrindiniai teisės aktai, reglamentuojantys visuomenės informavimą, dalyvavimą 6 bis straipsnio, Priedo Nr. I bis įgyvendinimo srityje:

- (a) Genetiškai modifikuotų organizmų įstatymas (GMO įstatymas);
- (b) Aplinkos ministro įsakymu patvirtintas Genetiškai modifikuotų organizmų valdymo priežiūros komiteto sudarymas šio komiteto nuostatai;
- (c) Aplinkos ministro įsakymu patvirtinti Biologinės įvairovės informacinės sistemos nuostatai ir Biologinės įvairovės informacinės sistemos duomenų saugos nuostatai; (d) Aplinkos ministro įsakymu patvirtintas Genetiškai modifikuotų organizmų apgalvoto išleidimo į aplinką, tiekimo rinkai tvarkos aprašas (toliau – Apgalvoto išleidimo į aplinką aprašas);
- (d) GMO įstatymas kartu su įgyvendinamaisiais teisės aktais į nacionalinę teisę perkelia 2001-03-12 Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/18/EB dėl genetiškai modifikuotų organizmų apgalvoto išleidimo į aplinką ir panaikinančios Tarybos direktyvą 90/220/EEB nuostatas. Lietuvoje taip pat taikomas Europos Parlamento ir Tarybos 2003-09-22 reglamentas (EB) Nr. 1829/2003 dėl genetiškai modifikuoto maisto ir pašarų (Reglamentas Nr. 1829/2003).

207. Lietuva nėra nusistačiusi visuomenės dalyvavimo išimčių, atsižvelgiant į Priedo Nr. I bis 2 dalį.

6 bis straipsnio 1 dalis, Priedo Nr. I bis 1-8 dalys

208. GMO įstatymo 12 straipsnis nustato, kad teisės aktų nustatyta tvarka visuomenė turi teisę dalyvauti priimant sprendimus dėl GMO ir genetiškai modifikuotų produktų naudojimo ir gauti apie tai informaciją. Veiklos, kurios metu naudojami GMO, valstybinį valdymą Lietuvoje vykdo AM.

209. Lietuvoje taip pat veikia GMO valdymo priežiūros komitetas ir GMO ekspertų komitetas. GMO valdymo priežiūros komitetas sudarytas proporciniu principu ir susideda iš gamybininkų, mokslininkų, valstybės tarnautojų ir NVO atstovų. Pagrindinė komiteto funkcija – teikti pasiūlymus dėl sprendimų GMO klausimais. Komitetas atskaitingas AM. GMO ekspertų komitetas rengia rizikos aplinkai ir žmonių sveikatai vertinimo išvadas dėl kiekvieno pateikto prašymo leidimui gauti. Vertinimo išvados teikiamos AAA, jos taip pat pristatomos GMO valdymo priežiūros komiteto posėdžio metu.

210. GMO apgalvoto išleidimo į aplinką, tiekimo rinkai tvarkos aprašu nustatytos dvi GMO apgalvoto išleidimo į aplinką procedūros: ne tiekimo rinkai (lauko moksliniai tyrimai) ir tiekimo rinkai. Šios dvi procedūros grindžiamos rizikos aplinkai ir žmonių sveikatai vertinimu. Pranešėjas, prieš teikdamas prašymą ir pranešimą išduoti leidimą GMO apgalvotam išleidimui į aplinką, įvertina riziką aplinkai ir žmonių sveikatai. Pranešėjas, norėdamas gauti leidimą GMO lauko mokslinio tyrimo veiklai pagal Apgalvoto išleidimo į aplinką aprašo reikalavimus teikia prašymą ir pranešimą su lydraščiu Aplinkos apsaugos agentūrai el. paštu (aaa@gamta.lt) / per Europos Komisijos svetainę, prisijungus prie Europos Komisijos elektroninės pateikimo sistemos ([ESFC](#)). Registruoti pranešimų santraukos duomenys teikiami Europos Komisijos Jungtinių tyrimų centro Apgalvoto išleidimo į aplinką pagal 2001/18/EB direktyvą registrą. AAA, gavusi prašymą ir pranešimą, per 10 dienų raštu ir elektroniniu būdu teikia GMO ekspertų komitetui, GMO valdymo priežiūros komiteto nariams, suinteresuotoms institucijoms (Žemės ūkio ministerijai, Sveikatos apsaugos ministerijai, Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai) ir visuomenei (per GMO duomenų bazę) gauto pranešimo santrauką (pagal prašymą – visą pranešimą), išskyrus konfidencialią informaciją. Tiekimo rinkai atveju Pranešėjas, norėdamas gauti sutikimą GMO (produkto) tiekimo rinkai veiklai, pagal Apgalvoto išleidimo į aplinką aprašo reikalavimus teikia prašymą ir pranešimą (lietuvių ir anglų kalbomis) su lydraščiu Aplinkos ministerijai el. paštu/per Europos Komisijos svetainę, prisijungus prie Europos Komisijos elektroninės pateikimo sistemos ([ESFC](#)), taip pat dar papildomai teikiama ir vertinimo ataskaita.

211. Dėl kiekvienos GMO apgalvoto išleidimo į aplinką ne tiekimui rinkai paraiškos viešojo konsultavimosi procedūra pradedama skelbiant informaciją internetu per GMO duomenų bazę (<https://gmo.biip.lt/>) ir per Europos Komisijos Jungtinių tyrimų centro interneto

svetainę ir per Europos Komisijos svetainę, prisijungus prie Europos Komisijos elektroninės pateikimo sistemos ([ESFC](#)), taip pat registruoti pranešimų santraukos duomenys teikiami Europos Komisijos Jungtinių tyrimų centro Apgalvoto išleidimo į aplinką pagal 2001/18/EB direktyvą registrą Per nustatytą 30 dienų terminą visuomenė turi teisę teikti pastabas, pasiūlymus. GMO tiekimo rinkai atveju visuomenės informavimo ir dalyvavimo procedūros vykdomos pagal Reglamento Nr. 1829/2003 nuostatas. Rizikos aplinkai ir žmonių sveikatai vertinimo mokslinės nuomonės skelbiamos Europos maisto saugos tarnybos interneto svetainėje.

212. GMO apgalvoto išleidimo į aplinką, tiekimo rinkai tvarkos apraše numatyta, kad pateiktame pranešime pranešėjas gali nurodyti informaciją, kurios atskleidimas galėtų pakenkti jo konkurencingumui. Šiuo atveju pareiškėjas privalo pagrįsti, kodėl jo nurodyta informacija turėtų būti laikoma konfidencialia ir pateikti tokį konfidencialumą pagrindžiančius dokumentus, kuriuos būtų įmanoma patikrinti. AAA (tiekimo rinkos atveju – AM), prieš nusprendžiant, ar informacija gali būti laikoma konfidencialia, turi pareigą konsultuotis dėl to su pranešėju. Konfidencialiais nelaikomi šie duomenys: GMO aprašymas, pavadinimas ir adresas, tyrimo tikslas, GMO išleidimo į aplinką vieta ir laikas, paskirtis, stebėsenos metodai ir planai, rizikos aplinkai ir žmonių sveikatai vertinimas ir veiksmų planas avarijos atveju.

213. Prieš priimant sprendimą dėl GMO išleidimo, argumentuotai įvertinami gauti pasiūlymai, nustatoma, ar jie pagrįsti ir ar į juos turi būti atsižvelgta. AM informuoja visuomenę GMO duomenų bazės (<https://gmo.biip.lt/>) pagalba apie: priimtus sprendimus dėl genetiškai modifikuotų medžiagų ir GMO riboto naudojimo; apgalvoto išleidimo į aplinką ir tiekimo rinkai; konkrečias naudojimo ir tvarkymo sąlygas; pranešimo atmetimo priežastis ir motyvus; avarinio reagavimo planus ir nelaimingo atsitikimo atveju taikytinas saugumo priemones; laikinai apribotus ar uždraustus GMO, kurių naudojimas įteisintas ES; konsultacijų su GMO ekspertų komitetu nuomones ir argumentuotus prieštaravimus; atnaujintus sprendimus, stebėsenos rezultatus ir kt.

6 bis straipsnio 2 dalis - 6 bis straipsnio 1 dalies reikalavimai suderinti su nacionalinėmis biosaugos gairėmis ir Kartachenos biosaugos protokolu

214. Lietuva yra prisijungusi prie Biologinės įvairovės konvencijos Kartachenos biosaugos protokolo. Pastarojo nuostatos papildo 6 bis straipsnio 1 dalyje įtvirtintą teisinį reguliavimą. Nacionalinės nuostatos, įgyvendinančios 6 bis straipsnio 1 dalį, yra suderintos su Lietuvoje veikiančios biosaugos sistema ir atitinka Kartachenos biosaugos protokolo tikslus.

XXXIV. Kliūtys, su kuriomis susiduriama įgyvendinant 6 bis straipsnį ir Priedą Nr. I bis

Ivardinkite kliūtis, su kuriomis susiduriama įgyvendinant bet kurią iš 6 bis straipsnio dalių ir Priedą Nr. I bis.

Atsakymas:

215. Su kliūtimis nesusiduriama. Šios nuostatos praktikoje kol kas nebuvo taikytos.

XXXV. Kita informacija, susijusi su 6 bis straipsnio nuostatų ir Priedo Nr. I bis taikymo praktika

Pateikite kitą informaciją, susijusią su praktiniu 6 bis straipsnio nuostatų, reglamentuojančių visuomenės dalyvavimą priimant sprendimus dėl apgalvoto genetiškai modifikuotų organizmų išleidimo į aplinką ir pateikimo į rinką, taikymu, pavyzdžiui, ar kaupiama statistinė ar kita informacija apie visuomenės dalyvavimą priimant šiuos sprendimus ar sprendimus, kurie pagal Priedo Nr. I bis 2 dalį laikomi visuomenės dalyvavimo procedūros išimtimis?

Atsakymas:

216. 2021-05-01 įsigaliojo GMO įstatymo pataisos, kurios detalizavo leidimų išdavimo ir draudimo auginti Lietuvos teritorijoje GMO procedūras, tarp jų ir visuomenės informavimo, dalyvavimo taisykles.

XXXVI. Su 6 bis straipsnio nuostatų įgyvendinimu susijusių tinklalapių adresai

Esant galimybei, pateikite susijusių interneto tinklalapių adresus, įskaitant nuorodas į registrus, kuriuose skelbiami sprendimai, susiję su genetiškai modifikuotų organizmų išleidimu:

Atsakymas:

217.

AM - am.lrv.lt

GMO duomenų bazė - <https://gmo.biip.lt/>

Žemės ūkio ministerija - zum.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/maisto-pramone-ir-kokybe/maisto-kokybe/genetiskai-modifikuoti-organizmai/

Sveikatos apsaugos ministerija - sam.lrv.lt/

Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba - vmvt.lt/

Europos Komisijos Jungtinių tyrimų centras - gmoinfo.jrc.ec.europa.eu/default.aspx

Europos Komisijos elektroninė pateikimo sistema – Europos maisto saugos tarnyba - ec.europa.eu/food/plant/gmo/index_en.htm

XXXVII. Tolesni veiksmai, susiję su atitikties klausimais

Jei, apsvarstęs Atitikties komiteto ataskaitą ir rekomendacijas, šalių Susirinkimas paskutinėje sesijoje priėmė sprendimą dėl priemonių, susijusių su jūsų šalies reikalavimų laikymusi, prašome nurodyti: a) kokios buvo priemonės; ir b) kokių konkrečių veiksmų ėmėsi jūsų šalis, kad įgyvendintų priemones, kad būtų laikomasi Konvencijos.

Atsakymas:

218. Septintojoje sesijoje (2021 m. spalio 18–21 d., Ženevoje) Orhuso konvencijos šalių susitikimas priėmė sprendimą VII/81 dėl Lietuvos atitikties. Kaip prašė Orhuso konvencijos šalių susitikimas, iki 2024 m. spalio 1 d. komitetui pateikta galutinė pažangos ataskaita dėl priemonių, kurių imtasi, ir rezultatų, pasiektų įgyvendinant sprendime išdėstytas rekomendacijas. Ataskaitoje buvo minėta, kad viena iš rekomendacijų vis dar yra vykdoma ir dėl objektyvių priežasčių ji bus visiškai įgyvendinta iki 2024 m. lapkričio 1 d. Laiškas Atitikties komitetui su įrodymu, kad rekomendacija įgyvendinta, buvo išsiųstas 2024 m. gruodžio 6 d.